ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР.

№ 70 (1604) | Аўторак, 5 верасня 1961 года. | Цана 4 кап.

ВЕРАСЕНЬ. Фотаэцюд С. ЧЫРЭШКІНА.

НЕ БЫВАЦЬ ВАЙНЕ-ПАЖАРУ!

★ ★ ★ ★

МУДРАСЦЬ І СІЛА НАРОДА

У нашых думах і сэрцах жыве кожнае слова велічнай Праграмы чалавечага шчасця. Яе радкі ўразаюцца ў нашу памяць, як самая высокая паэзія заўтрашняга дня. Дзе ні ідзеш, што ні робіш, заўсёды чуеш упэўнены і ўрачысты голас партыі: **«Цяперашняе пакаленне савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме!»** А голас партыі — гэта голас нашага сумлення, голас лепшых спадзяванняў народа, які стварыў першую ў свеце сацыялістычную дзяржаву, праклаў першую дарогу ў космас і першы ў свеце будуе камунізм.

Кожны з нас хоча ўявіць, якою будзе наша зямля праз дваццаць гадоў, кожны радуецца новаму дню, што набліжае нас да самай запаветнай мэты.

Мы думаем аб спакоі і шчасці, аб росквіце ўсіх чалавечых талентаў і магчымасцей, аб самым шчырым братэрстве ўсіх народаў. Багатаю, шчодраю і прыгожаю тады стане зямля! Дужым і шчаслівым будзе на ёй чалавек!

І дзіву даешся, што не ўсе гэта разумеюць, не хочуць ці баяцца зразумець. Усё мацней і мацней грукаюць на Захадзе жалезныя падковы салдацкіх ботаў. Зноў шавеляцца павучыныя кіпцюры чорнай свастыкі. Аматары вайны прагнуць крыві і людскіх пакутаў.

Яны бразгаюць зброяй, і не якімі-небудзь коп'ямі і лукамі, а вадароднымі і атамнымі бомбамі.

Няўжо ім і іх гаспадарам не сняцца ахвяры Хірасімы, няўжо ў іх сэрцы не стукае попел дзяцей мірнага японскага горада? Няўжо яны забыліся, што запісаў над Хірасімай у бартавым журнале самалёта «Б-29» «Энола Гэй» штурман капітан Люіс: «6 жніўня 1945 года 8 гадзін 15 хвілін... Я шукаю слоў і не знаходжу іх... Божа! Што мы зрабілі?!»

Савецкі Саюз хоча падпісаць мірны дагавор з Германіяй, пакончыць з рэшткамі другой сусветнай вайны, назаўсёды замацаваць мір на зямлі, а ў адказ на гэта нам пагражаюць вайною, узбройваюць бундэсвер, пырскаюць атрутай чалавеканенавісніцкай прапаганды.

Заакіянскія заправілы і недабітыя генералы НАТО шукаюць любую прычыну, каб паказаць свой ваяўнічы дух, каб напалохаць чалавецтва новай вайною, каб увесь час трымаць нервы людзей у напружанні. Такой прычынай яны зрабілі так званую берлінскую праблему.

Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў, адказваючы на пытанне амерыканскага журналіста Д. Пірсана, ясна і зразумела сказаў: «Давайце падпішам мірны дагавор, давайце ўстановім для Заходняга Берліна статус вольнага горада, давайце дадзім яму ўсе неабходныя гарантыі». Савецкі ўрад даўно заяўляе, «што заўсёды гатовы сесці за круглы стол для мірных перагавораў».

Але заходнія дзяржавы са Злучанымі Штатамі Амерыкі на чале баяцца разумнай, пераканальнай і простай логікі нашых довадаў і прапаноў.

Вырашаць сілаю спрэчкі хоча толькі несправядлівы і неразумны. У сваім запале ён забываецца, што ў яго працаўніка ёсць не меншая сіла і яшчэ ёсць сіла праўды.

Калі на цябе замахваецца вораг, ты павінен сціснуць рукі ў кулакі. І мы іх сціснулі.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі і Савецкі ўрад прызналі неабходным часова затрымаць у складзе Узброеных Сіл СССР тых, хто выслужыў устаноўленыя законам тэрміны ваеннай службы. Салдаты, матросы, сяржанты і старшыны, якіх чакаюць камбайны на палях нашай неабсяжнай краіны, якіх клічуць рыштаванні новых гарадоў, цэхі заводаў, сёння вымушаны не выпускаць са сваіх умелых і цвёрдых рук грозную зброю на рубяжах нашай Радзімы. Яны пільна ўглядаюцца ў яснае неба нашай Айчыны з адзінай думкай, з адзіным клопатам, каб яно заўсёды было чыстае, каб спакойна спалі іх дзеці, каб усміхаліся маці, чытаючы іх пісьмы.

На ўвесь свет «Савецкі ўрад урачыста заяўляе, што Узброеныя Сілы СССР ніколі першымі не ўжывуць зброі». Гэта гаворыць міралюбівы працавіты савецкі народ. Мы любім жыццё, сонца, зорнае неба, сваю багатую шчодрую зямлю. У нас столькі работы, столькі клопатаў пра шчаслівы заўтрашні дзень! Мы дбаем пра будучае нашых дзяцей. Яны нараджаюцца і растуць, сагрэтыя нашаю ласкаю і любоўю. Яны заўсёды ідуць ў першы асенні дзень у свае школы з букетамі кветак, іх праводзяць у гэтую вялікую дарогу дужа занятыя мірнаю працай бацькі. А на іх светлыя галоўкі састарэлыя вар'яты замахваюцца тупарылымі бомбамі.

— Не дазволім! Не дапусцім! — гаворыць кожны савецкі чалавек.

У навальніцу маці прыкрывае дзяцей сваімі грудзьмі, яна становіцца пільнаю, як толькі ўбачыць на небасхіле навальнічную хмару. Наша маці — Камуністычная партыя заўсёды аберагае сваіх дзяцей. Яна заўсёды гаворыць з намі адкрыта і проста, яна заклікае нас быць спакойнымі, упэўненымі і пільнымі, быць заўсёды на варце нашага шчасця.

Мы пільныя, бо нам дарагая кожная сцяблінка на нашай зямлі. Мы спакойныя, бо з намі праўда і мужнасць, розум і сіла, сумленне і адзінства з усімі прагрэсіўнымі людзьмі планеты. Мы шчаслівыя, бо будуем камунізм, аб якім марылі лепшыя людзі ўсіх часоў і народаў.

XXII з'езд Камуністычнай партыі Савецкага Саюза абмяркуе і зацвердзіць Праграму пабудовы камунізма ў краіне Саветаў. Нашы сэрцы сёння галасуюць за яе, мы жывём і працуем па гэтай велічнай Праграме, заўсёды памятаючы, што ў ёй запісана: **«Знішчыць войны, замацаваць вечны мір на зямлі — гістарычная місія камунізма».** Мы гэтую місію выконваем і выканаем. Мы зробім усё, каб красавала і дужэла савецкая зямля, каб нашы дзеці спалі спакойна, каб яны вясною саджалі кветкі, а ўвосень збіралі адборнае насенне для заўтрашніх садоў.

Дык будзем пільнымі, спакойнымі і дужымі! Будзем яшчэ больш, яшчэ лепш працаваць, яшчэ ўважлівей прыслухоўвацца да кожнага слова нашай партыі: у ім ісціна, мудрасць і сіла народа.

Сяргей ГРАХОЎСКІ.

СВЯТЛО ЖЫЦЦЯ ПЕРАМОЖА

Над народамі навісла страшэнная небяспека трэцяй сусветнай вайны. Вылюдкі з Пентагона вышукваюць новыя сродкі знішчэння людзей і дамагаюцца стварэння «нейтроннай» бомбы.

Наш Савецкі ўрад робіць усё для таго, каб справа міру і дружбы народаў перамагла ва ўсім свеце.

Заявы Савецкага ўрада па пытаннях міжнародных адносін, апублікаваныя ў гэтыя дні, — дакументы выключнага гуманізму, грознае папярэджанне ваяўнічым рэваншыстам і іх заакіянскім гаспадарам.

Мы, савецкія людзі, горача падтрымліваем усе мерапрыемствы Савецкага ўрада па ўмацаванню абараназдольнасці сацыялістычнай краіны. Калі ашалелыя імперыялісты паспрабуюць парушыць мір на зямлі, яны будуць знішчаны.

Верым, што святло жыцця пераможа чорныя цені смерці, якую нясуць чалавецтву яго ворагі — імперыялісты.

В. ГЛУШАКОЎ,
заслужаны артыст БССР.

З АГНЁМ НЕ ЖАРТУЮЦЬ

Савецкі народ заняты мірнай працай. Мы будуем новыя гарады, заводы-гіганты з магутнай сучаснай тэхнікай, вырошчваем на неабсяжных цалінных прасторах багатыя ўраджаі.

Усё гэта стаіць упоперак горла рэакцыйным заправілам на Захадзе, і яны распальваюць ваенны псіхоз.

Складанае міжнароднае становішча ў свеце, ваенная падрыхтоўка імперыялістаў ЗША і іх саюзнікаў па агрэсіўных блоках прымусілі Савецкі ўрад у мэтах бяспекі нашай Радзімы часова спыніць звальненне ў запас воінаў, якія адслужылі свой тэрмін службы ў арміі, а таксама аднавіць эксперыментальныя ядзерныя выбухі. Такі адказ на падпальніцкую дзейнасць імперыялістычных колаў савецкія людзі цалкам ухваляюць і падтрымліваюць.

Патрэбна ўсяляк умацоўваць абараназдольнасць нашай сацыялістычнай дзяржавы, памнажаць яе матэрыяльныя і духоўныя багацці і быць заўсёды напагатове, каб у любую хвіліну нанесці знішчальны ўдар па імперыялістычных разбойніках і недабітых фашысцкіх малойчыках, калі яны захочуць напасці на нашу родную зямлю.

Мір! Гэтае слова дарагое кожнаму сумленнаму чалавеку на нашай планеце. Трэба патроіць намаганні ў барацьбе за мір і не даць разгарэцца ваеннаму пажару. Мерапрыемствы Савецкага ўрада павінны прывесці да розуму тых, хто імкнецца распаліць агонь вайны.

Ю. СЕМЯНЯКА,
кампазітар.

З ВЫСОКАЙ ТРЫБУНЫ

Ул. НЯФЁД,
кандыдат мастацтвазнаўчых навук.

Гастролі абласных тэатраў рэспублікі ў Мінску закончыліся спектаклямі Гродзенскага і Гомельскага драматычных калектываў.

У гэтых спектаклях—шмат цікавага, сапраўды творчага. І разам з тым многае выклікае пярэчанне або жаданне паспрачацца. Ясна адно — мы маем справу з сапраўды творчымі калектывамі, якія шмат працуюць, шукаюць, а ў такіх выпадках у рабоце бываюць не толькі здабыткі, але і недахопы.

Спектаклі абодвух тэатраў выклікаюць роздум пра рэпертуар, сілу яго выхаваўчага ўздзеяння на гледача, адзінства стылю і пачуццё жанра, пра ансамбль і мастацкае пачуццё меры, народнасць і вонкавую выразнасць спектакля і інш. Усё гэта пытанні, ад паспяховага вырашэння якіх залежыць лёс спектакля і адносіны гледача да тэатра.

ПЕРШАЯ ЎМОВА

Глядач заўсёды ўдзячны рэжысёрам і акцёрам, калі на спектаклях ён хвалюецца, перажывае, радуецца, смяецца. І заўсёды бывае засмучаны, калі спектакль яго не крануў.

Першая ўмова поспеху спектакля — добрая і надзённая п'еса, здольная ўсхваляваць гледача, зацікавіць яго.

Рэпертуар Гродзенскага і Гомельскага тэатраў, паказаны ў Мінску, дазваляе зрабіць вывад, што абодва калектывы даволі сур'ёзна ставяцца да выбару п'ес. Тэатры правільна разумеюць задачы выхавання ў нашага гледача рыс і якасцей чалавека новага часу. Асноўнае месца ў іх рэпертуары займаюць п'есы на сучасныя тэмы.

Гродзенскі тэатр адкрыў свае гастролі пастаноўкай п'есы В. Шаўрына «Салдаты», якая расказвае пра жыццё і лёс савецкіх людзей. Нягледзячы на істотныя недахопы (кампазіцыйная раскіданасць, расцягненасць), п'еса выклікала цікавасць гледача. Праблемам фармавання новага чалавека ў барацьбе супраць перажыткаў мінулага, супраць мяшчанства і прыстасавальніцтва прысвечаны п'есы «Дзеля сваіх бліжніх» В. Лаўрэнцьева, «Чужы дом» М. Заруднага, «Юнацтва маё» А. Школьніка, «У сябе ў палоне» М. Смірновай і М. Крайндэля, пастаўленыя Гродзенскім тэатрам. Гэтыя п'есы не аднолькавыя па сваіх ідэйна-мастацкіх вартасцях. Але ў кожнай з іх аўтарамі робіцца спроба адгукнуцца на хвалюючыя пытанні нашага жыцця і нечаму навучыць гледача, штосьці яму падказаць. У большай ступені гэта ўдаецца В. Лаўрэнцьеву і М. Заруднаму. Яны з запалам і гневам выкрываюць тых, хто топча законы савецкай маралі, заснаваныя на пачуцці калектывізму, таварыскай узаемадапамозе і строгай патрабавальнасці адзін да аднаго ў працы і асабістым жыцці.

Мы добра разумеем прычыны, па якіх калектыў Гомельскага тэатра ўзяўся за пастаноўку п'есы М. Пагодзіна «Кветкі жывыя». Гэта першая п'еса, у якой зроблена спроба расказаць пра выдатную з'яву нашага часу — нараджэнне брыгад камуністычнай працы. На жаль, драматург далёка не вырашыў пастаўленай задачы. П'еса ў многім надуманая, штучная. Некаторыя вобразы і сітуацыі яе нагадваюць не столькі нашы дні і новых людзей, колькі нешта даўно знаёмае з часоў дваццатых гадоў. Асноўныя намаганні тэатра былі накіраваны на пошукі шляхоў найбольш праўдзівага ўвасаблення драматычнага твора. Пакуль што гэта не прынесла жаданых вынікаў.

Нашы абласныя тэатры вельмі рэдка звяртаюцца да твораў беларускіх драматургаў. Таму мы былі ўзрадаваны, калі ўбачылі ў Гомельскім тэатры п'есу А. Макаёнка «Лявоніха на арбіце». Спектакль, нягледзячы на некаторыя недахопы (часам істотныя), займае сталае месца ў рэпертуары тэатра. Гэта — удалы выбар. Трэба дамагацца таго, каб работа над беларускай драматургіяй у абласных тэатрах з эпізадычнай ператварылася ў сістэматычную.

Наўрад ці варта было Гомельскаму тэатру траціць сілы на пастаноўку сентыментальнай меладрамы А. Арбузава «Страчаны сын». У гэтай п'есе майстэрства буйнага мастака нібы пацямнела. Цэнтральныя яе вобразы — Пётр і Антон выглядаюць не столькі жывымі людзьмі, колькі схемамі, якія выказваюць пэўныя тэзісы драматурга. Падзеі п'есы пазбаўлены жывой, арганічнай сувязі з рэчаіснасцю, уяўляюцца штучнымі. «Страчаны сын» можа служыць яркім прыкладам таго, як няправільны ход думкі мастака перашкаджае выявіць уласцівае яму майстэрства.

Не зусім удалы і выбар п'есы бр. Тур «Пасля разлукі». Напісаная з веданнем сцэны, з улікам рэагавання гледачоў, п'еса пазбаўлена жыццёвай праўды. Сутычкі савецкіх людзей з капіталістычнай рэчаіснасцю (у п'есе расказваецца пра паездку прадстаўнікоў савецкай інтэлігенцыі ў Францыю) паказаны схематычна, прымітыўна, просталінейна.

Вясёлая камедыя «Чацвёра пад адным дахам» М. Смірновай і М. Крайндэль, якая ўзнімае пытанні дружбы людзей у нашым штодзённым жыцці, сустрэла заслужаны цёплы прыём у гледачоў.

Мы ўбачылі таксама спектаклі «Без віны вінаватыя», «Тапаз», «Тры таварышы» (Гродзенскі тэатр); «Зімовая казка», «Угрум-рака» і «Востраў Афрадзіты» (Гомельскі тэатр) Гэтыя назвы сведчаць пра тое, што тэатры жыва цікавяцца рускай і зарубежнай класічнай спадчынай і п'есамі сучасных драматургаў Захаду. Аднак тэатры, якія працуюць у нашай рэспубліцы на рускай мове, павінны аддаваць больш увагі рускаму класічнаму рэпертуару. Мяркуючы па некаторых спектаклях, сцэнічнае ўвасабленне рускай класікі ў абласных тэатрах яшчэ недасканалае.

Трэба папракнуць Гродзенскі тэатр, што ў яго рэпертуары адсутнічаюць п'есы беларускіх драматургаў. Спасылкі на абмежаванасць выбару арыгінальных п'ес наўрад ці могуць быць пераканальнымі. Рэжысёр І. Папоў інсцэніраваў і паставіў раман Э. Рэмарка «Тры таварышы». А хіба нельга было зрабіць тое ж самае на аснове аднаго з многіх добрых празаічных твораў беларускіх аўтараў? Думаецца, што можна і патрэбна. Рускія тэатры, якія працуюць у Беларусі, павінны больш цесна звязваць сваю творчую практыку з жыццём беларускага народа.

ТЭАТР ВЫХОЎВАЕ

Дзеячы савецкага тэатра ніколі не павінны забываць аб тым, што наша мастацтва — мастацтва сацыялістычнага рэалізму — стаіць на пазіцыях палымянай абароны і развіцця рэвалюцыйных заваёў народа і рашучага адмаўлення ўсяго старога, пазбаўленага перспектыў на будучае. Гэтая палымянасць у сцвярджэнні і адмаўленні мае вялікае значэнне для выхаваўчага ўздзеяння на гледача. Пэўнасць пазіцыі — неад'емная якасць савецкага мастака. У пераважнай большасці выпадкаў гэтая якасць існуе ў работах рэжысёраў і акцёраў. Але часам яна падмяняецца так званай «аб'ектыўнасцю», якая дазваляе тлумачыць з'явы ці вобразы па-рознаму. У такім выпадку сіла ўздзеяння спектакля або вобраза на гледача прыкметна слабее. Возьмем, напрыклад, спектакль «Тапаз» па п'есе Паньоля. Тут расказваецца пра аднаго простага настаўніка, які шмат год свайго жыцця фанатычна прапаведваў сумленнасць на службе і ў штодзённым жыцці, а потым, пад уплывам асяроддзя, стаў на шлях бессаромнага ашуканства дзеля нажывы. Тапазу ў п'есе проціпастаўлены вобраз яго таварыша Таміза — сапраўды сумленнага і прыстойнага чалавека. Напісаная буржуазным драматургам, п'еса, магчыма, не ўсюды выразна сцвярджае ідэю асуджэння Тапаза і грамадства, якое разбэсціла яго. Але ў тым і была задача рэжысёра І. Папова і выканаўцы гэтай ролі акцёра Г. Корна, каб з большай сілай выкрыць і асудзіць пазіцыю Тапаза, які прыйшоў да вываду, што бессаромная нажыва лепш, чым сумленнасць. А інакш п'есу і ставіць не варта.

Аднак Тапаз пададзены ў спектаклі такім спрытным героем-дзялком, што нават выклікае сімпатыю. А яго былы таварыш Таміз, які застаецца на сваіх ранейшых пазіцыях сапраўднай сумленнасці, амаль высмеяны. Ці правамерна такое вырашэнне? Думаецца, што не. І не варта сябе супакойваць тым, што, маўляў, наш глядач эстэтычна культурны і таму беспамылкова разбярэцца ў тым, на бок якога героя яму стаць. Мы таксама не сумняваемся, што глядач не стане на бок Тапаза. Але гэтага мала. Тэатр павінен усімі даступнымі яму сродкамі максімальна ўзмацніць уплыў на гледача з тым, каб ён не толькі розумам адмаўляў тапазаў і асяроддзе, якое нарадзіла іх, але і ўсім сэрцам, усёй сваёй сутнасцю. Іменна такой павінна быць сіла ўздзеяння спектакля на гледача.

Бывае так. Рэжысёр і акцёры, ставячы тую ці іншую п'есу, захапляюцца падзеямі, сітуацыямі, вобразамі, найбольш даходлівымі да гледача. У той жа час выпускаюцца з-пад увагі важныя, хоць і не такія яркія тэмы або падтэмы п'есы, а ў выніку парушаецца адзінства ўсіх частак спектакля і яго сіла ўздзеяння на гледача. Прыкладна гэтак адбылося са спектаклем «Угрум-рака» ў Гомельскім тэатры.

У інсцэніроўцы рамана «Угрум-рака» можна прасачыць тры асноўныя тэматычныя лініі, якія суіснуюць і ўзаемадзейнічаюць, цесна звязаны паміж сабой. Гэта — капіталістычная хцівасць, любоўныя перыпетыі і сацыяльная барацьба рабочага класа.

Калі зняць адну з гэтых ліній, знікне цэласнасць твора, парушыцца яго раўнавага. У спектаклі, пастаўленым рэжысёрам Л. Эльстанам, ёсць усе гэтыя тры лініі. Але раскрыты яны далёка не раўнацэнна. І гэта ўплывае на якасць спектакля. Найбольш моцна і пераканальна раскрыта тэма кахання. Мы маем на ўвазе ўзаемаадносіны Пятра Громава (М. Цурбакоў), Прохара (Н. Маруфаў) і Анфісы (І. Часнакова). Крыху слабейшая тэма хцівасці. І зусім слаба, схематычна паказана барацьба рабочых супраць эксплуатацыі. Усе сцэны, у якіх дзейнічаюць рабочыя, вырашаны эскізна, вобразы рабочых не індывідуалізаваны. Бясспрэчна, гэтыя месцы і ў інсцэніроўцы зроблены невыразна, але і тэатр паставіўся да іх несур'ёзна, не выкарыстаў нават тых магчымасцей, якія былі ў драматычным творы. У выніку тэма нарастання сацыяльнай барацьбы, па сутнасці, знікла, а гэта значыць, што выхаваўчае ўздзеянне спектакля зніжана.

Вялікае значэнне для мастацкага ўздзеяння таго або іншага вобраза мае выразнасць, яснасць і дакладнасць яго ўвасаблення. У спектаклях Гродзенскага і Гомельскага тэатраў, побач з многімі яркімі і мастацкі паўнацэннымі вобразамі, мы ўбачылі і такія, якім якраз не хапае гэтых якасцей.

Напрыклад — вобраз Родзіна ў спектаклі «Кветкі жывыя». (В. Умёнушкін). Спектакль закончыўся, а многае ў гэтым вобразе для нас так і засталося загадкавым. Хто ён такі? Чаму моладзь

(Працяг на 2-й стар.)

БУДНІ АДНАГО РАЁНА

Возера Чарэйскае.

Ёсць на беларускай зямлі нямала прыгожых, знатных мясцін, праслаўленых у вершах і казках, легендах і песнях. Азёры Браслаўшчыны і Мядзельшчыны, Дняпро і Нёман, Свіцязь і Нарач, Палік і Бяроза-рака. Хто не чуў пра іх, хто іх не ведае?

Пра Чашніцкі раён, пра яго вёскі, рэкі і шматлікія азёры няма ні песень, ні казак. Гэта самы радавы, самы звычайны раён з ліку тысяч радавых, звычайных раёнаў нашай краіны. Няма тут ні нафтавых вышак, ні вогненных доменных печаў, ні цёмных ад вугальнага пылу капроў, ні магутных заводаў.

Нічога, што з першага позірку магло б узрушыць чалавека сваёй веліччу. І, тым не менш, ёсць тут, як і ў кожным куточку роднай савецкай зямлі, такое, аб чым варта гаварыць, пісаць, спяваць.

Зірніце на наш першы малюнак. Гэта — Чарэйскае возера. Хіба яго прыгажосць не варта добрай, узнёслай песні. З далёкага Сярэдне-рускага ўзвышша прышыбавалі сюды, да Чарэйскага возера, ланцугі высокіх глiністых узгоркаў, падступілі да вады стромкімі, абрывістымі берагамі. І шумяць на тых берагах вясёлыя родныя бярозы і вербы.

Прыгожае возера Чарэйскае. А Раманоўскае? Той, хто хоць раз наведаў яго, шырокае, амаль заўсёды спакойнае, надзейна агароджанае ад усіх вятроў сцяной векавых ялін і сосен, ніколі не забудзе сюды дарогі, вернецца зноў, каб яшчэ і яшчэ раз пачуць крыштальны звон празрыстых хваль, задуменныя песні старога бору.

Возера Лукамскае з яго белакрылымі рыбацкімі пруснікамі, возера Жэранскае з яго зялёнымі астравамі, Зялёськаўская пушча з ласямі і мядзведзямі, ціхаплынная Ульянка... ды хіба пералічыш усе мясціны!..

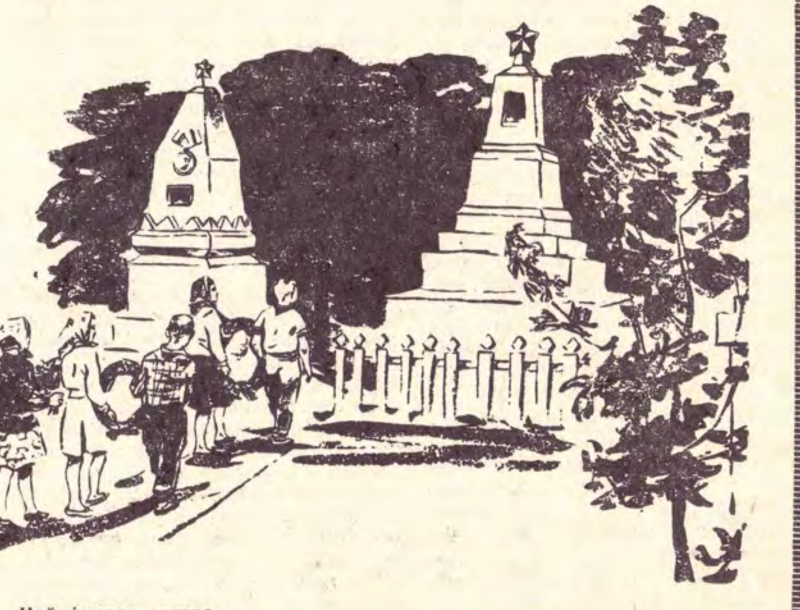
Але самае прыгожае тут — людзі.

...У Чарэі, у вёсках Гара і Замачак, Слабодка і Раманоўшчына добра памятаюць камуніста Андрэя Млявага. Гэта ён у 1919 годзе арганізаваў першую ў раёне партыйную ячэйку і першую ў нашай краіне сялянскую насценную газету. Гэта ён і яго газета вялі барацьбу з кулакамі, цярпліва растлумачвалі значэнне тых падзей, што адбываліся на роднай зямлі, клікалі сялян будаваць новае жыццё. Камуністы, якімі кіраваў Млявы, стварылі саўгас — першую на чашніцкай зямлі калектыўную гаспадарку, якая потым адыграла велізарную ролю ў калектывізацыі раёна.

Кулакі па-бандыцку, з-за вугла, забілі Андрэя Млявага. Але таго, што паспеў ён пасеяць, знішчыць не змаглі. Праз які год пасля смерці Андрэя партыйная ячэйка вырасла ў некалькі разоў. Была створана камсамольская арганізацыя, якую ўзначаліў верны памочнік Млявага, рэдактар насценнай газеты Пятро Анучын.

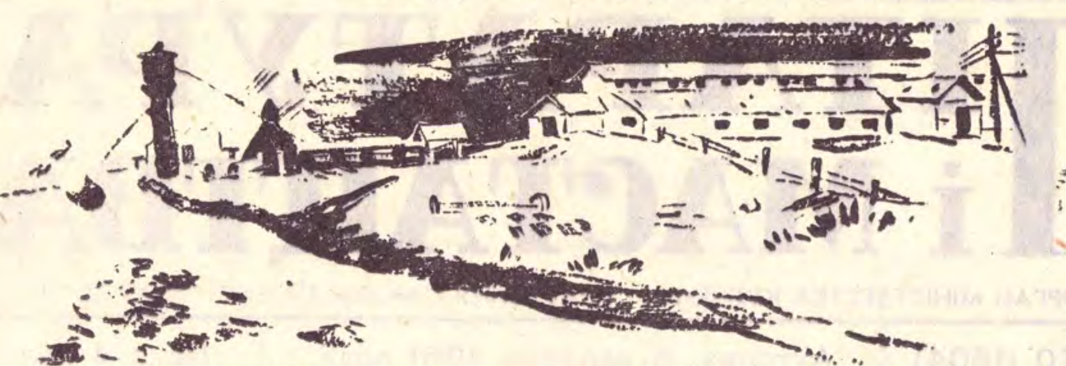
А ўспомнім грозныя дні Вялікай Айчыннай вайны! Кожны, хто мог трымаць у руках зброю, паўстаў на абарону шчасця, здабытага калектыўнай працай. І ў чорныя дні акупацыі працоўныя раёна засталіся гаспадарамі сваёй зямлі. Тут былі дзесяткі вёсак, куды на працягу ўсёй вайны не адважылася ступіць нага фашыста. А з 1943 года партызаны кантралявалі дзве трэці тэрыторыі раёна! Гераічнай старонкай увайшлі ў гісторыю барацьбы беларускага народа супраць фашысцкага нашэсця атакі партызанскіх атрадаў Асадчага, Лявонава і Дубава, баі за Чарэю і Гару, Белую Царкву і Чашнікі. Нямала гітлераўскіх галаварэзаў пашматалі снарады юнага партызанскага артылерыста, раманоўскага хлопца Лаўрэна Парахонькі. Не адну фашысцкую каску прадзіравіў аўтамат разведчыка Міхася Скакуна, снайперская вінтоўка Героя Савецкага Саюза Каваленкі!

...Многа мужных людзей Чашніччыны спачывае ў брацкіх магілах... Насельніцтва раёна свята беражэ памяць аб тых, хто загінуў у дні Кастрычніка, заваёўваючы новае жыццё, і хто адстаяў яго цаной уласнага жыцця ў дні фашысцкай навалы. У прыгожым скверы райцэнтра, у засені пышных дрэў, стаяць два помнікі: героям Рэвалюцыі і героям Айчыннай вайны. Жывыя кветкі растуць на гэтых магілах, не вянуць на абеліскаў вянкі, сплеценыя дзіцячымі і жаночымі рукамі...

Неўміручая слава.

БУДНІ АДНАГО РАЁНА

Жывёлагадоўчы гарадок у вёсцы Гара.

...Некалі, над свежымі магіламі сваіх баявых сяброў, партызаны кляліся:

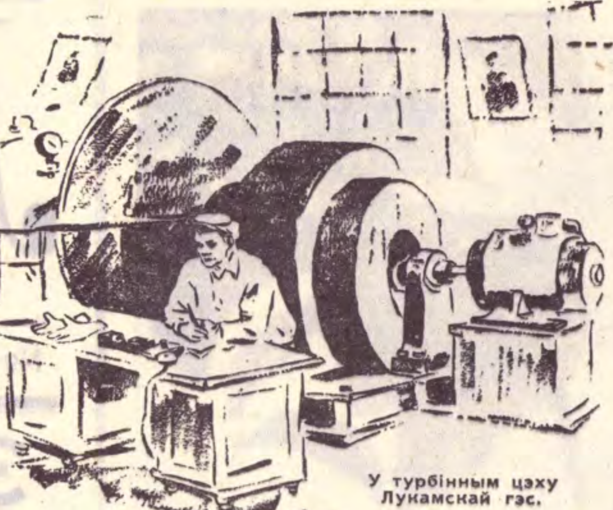
— Мы, каму суджана будзе ўбачыць мір, здзейснім мары, за якія вы аддалі сваё жыццё! Мы

Загоім раны, адбудуем
Свае сядзібы зруйнаваны,
Сваю краіну маладую
Святлом асвецім нечуваным.
Зірнуць зноў нашы ў высь палацы,
Святочна прыбяруцца людзі,
Як красаваўся, красавацца
Чырвоны сцяг над намі будзе!

Абгарэлыя коміны засталіся на месцы соцень вёсак раёна пасля вайны. Вецер гуляў над бур'янамі, што параслі на месцы калгасных сядзіб. Ні трактара, ні камбайна, ні сеялкі. Нават коней і кароў можна было злічыць па пальцах адной рукі.

А сёння? Зірніце: гэта — вёска Гара, яе новы жывёлагадоўчы гарадок. Такіх пабудоў мясцовы калгас не меў і да вайны. Тыповыя кароўнікі, канюшні і свінарнікі з цэглы, шыферу і шкла, воданапорная вежа, машыны. У хлявах — сотні пародзістых кароў і свіней. Кукурузны лес шуміць за фермай, чакае камбайна.

Святлом лямпачак Ільіча асвятлілі свае адбудаваныя сядзібы калгаснікі. На рацэ Лукамцы, на берагах якой некалі тужылі вербы ды маркотна шумелі лазнякі, вырас велічны будынак міжкалгаснай гэс. Дзень і ноч гудуць тут турбіны, гоняць па сталёвых жылах святло ў хаты і энергію для матораў.

У турбінным цэху Лукамскай гэс.

Другая электрастанцыя — Чырвоназорская цэц — збудавана побач з папяровай фабрыкай «Чырвоная Зорка». Яе турбіны далі святло райцэнтру, рабочым пасёлкам фабрыкі і спіртзавода, калгасам Альшанскага сельсавета.

Сёння на палях калгасаў і саўгасаў раёна працуюць сотні трактараў, камбайнаў і складаных малатарань самых навейшых канструкцый. Тэхніка прыйшла на фермы, у свірны, на калгасныя гумны.

...Не шкадуючы жыцця, адстайвалі сваю зямлю людзі Чашніччыны ў дні вайны. Сёння, у дні міру, яны, не шкадуючы сіл, працуюць на гэтай зямлі. У раёне выраслі сапраўдныя майстры высокіх ураджаяў, знатныя жывёлаводы.

Вось яны, знатныя людзі Чашніччыны. Мы ўзялі з блакнота мастака толькі тры партрэты. У сапраўднасці ж людзей, якія сваёй працай славяць раён, не злічыць.

Заслужаным аўтарытэтам карыстаюцца ў раёне жывёлаводы калгасаў імя Жданава і імя Чапаева.

Даяркі Вольга Пясецкая і Марыя Палітанава — перадавыя ў калгасе імя Жданава і ў раёне. Выдатных поспехаў дабіліся даяркі і свінаркі калгаса імя Чапаева. Гэта дзякуючы іх самааддалай працы калгас заняў па надоях малака першае месца ў раёне і першым выканаў план здачы дзяржаве прадуктаў жывёлагадоўлі. Нядаўна калгасу прысуджан пераходны Чырвоны Сцяг райкома і райвыканкома.

Стваральнікі багацця

Пейзажы роднай прыроды

На выстаўцы твораў М. Даўгялы, прысвечанай яго 50-годдзю, — больш 120 палотнаў жывапісу. Пераважная колькасць экспанатаў адлюстроўвае беларускі пейзаж. Галоўнае ў экспазіцыі — цудоўныя краявіды: урачыстыя і суровыя, лірычныя і жыццярадасныя.

Акрамя пейзажаў, мастаку ўдаюцца і сюжэтна-тэматычныя карціны аб гераічнай працы савецкіх людзей — пакаральнікаў прыроды. Прыцягваюць асаблівую ўвагу некалькі тэматычных кампазіцый на калгасную тэму: «Малацьба ў калгасе», «Уборка сена», «Торфараспрацоўкі», «Веснавая сяўба» і іншыя.

У творах М. Даўгялы адчуваецца любоў да роднага краю. Мы заўважаем гэта, у прыватнасці, у лагойскіх эцюдах і карцінах. Лепшыя са сваіх карцін ён стварыў на матэрыяле эцюдаў, напісаных у гэтым раёне.

Перад намі карціна «Уборка сена». Прыгожая мясцовасць з узгоркамі, выразны сілуэт маладога лесу, а каля яго калгаснікі ўбіраюць сена, кладуць яго ў копы, стагі. Маленькія постаці людзей не губляюцца на агульным фоне вялікіх стагоў сена, лесу, а даюць жыццё ўсяму твору і падкрэсліваюць яго ўнутраны пафас. Верыш у тое, што гэтыя людзі сапраўдныя гаспадары сваёй зямлі. Рамантычны, прыўзняты настрой, багатая каляровая гама карціны і трапна знойдзеныя маштабы яе кампанентаў складаюць адчуванне закончанасці.

І ў кампазіцыі «Торфараспрацоўкі» звычайная будзённая тэма набыла выразнае мастацкае гучанне.

Сярод удалых тэматычных карцін на выстаўцы — «Малацьба ў калгасе». Гэты паэтычны твор славіць працу калгаснікаў. З добрым густам мастак перадаў ігру сонечнага святла на малатарні, снапах і саломе на фоне цёмнага маладога лесу. Мастацкія сродкі аўтара скупыя, без дэталізацыі, карціна нагадвае прыгожую дэкаратыўную панараму.

М. Даўгяла ў сваіх творах адлюстроўвае прыроду роднай Беларусі і ператварэнне яе савецкім чалавекам. Мастак любіць заставацца адзін на адзін з прыродай, прыслухоўвацца да патаемнага шэпту лісця, траў, калосся, сачыць за фантастычным малюнкам воблакаў. Так, відаць, і нарадзіўся лірычны пейзаж «Перад навальніцай».

Прыемнае ўражанне робяць кампазіцыі «Пачатак вясны», «Лагойскія далі», «Зіма», «Калгасны двор».

Шкада, што мастак, жывучы ў Мінску, мала аддае ўвагі ў сваёй творчасці гораду. «Мінск будуецца» і «Стары Мінск» — гэта ўсё, што ёсць на выстаўцы аб нашай сталіцы.

М. Даўгяла паспрабаваў свае сілы і ў партрэтным жанры. Яго «Дзяўчына з кветкамі» на фоне пейзажу — спроба досыць удалая. Мажорны тон фарбаў адпавядае зместу партрэта маладой прыгожай дзяўчыны. Але калі прыгледзішся больш уважліва, заўважаеш, што аўтар партрэта пераходзіць ад сапраўднай прыгажосці і паэтычнасці да дэкаратыўнасці.

Хочацца пажадаць мастаку яшчэ глыбей адлюстроўваць у сваёй творчасці нашу цудоўную сацыялістычную рэчаіснасць і прыгожыя краявіды роднай Савецкай Беларусі.

Ул. САКАЛОЎ,
мастак.

УДАРНІКІ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПРАЦЫ

Івацэвіцкі райком прафсаюза работнікаў культуры прысвоіў групе перадавых кінамеханікаў ганаровае званне ўдарнікаў камуністычнай працы.

У пачатку гэтага года кінамеханікі і матарысты раёна звярнуліся да таварышаў па прафесіі ўсёй вобласці з заклікам датэрмінова да дня адкрыцця XXII з'езда КПСС, выканаць гадавы план, палепшыць абслугоўванне сельскага насельніцтва, шырока разгарнуць прапаганду сельскагаспадарчых фільмаў. Слова ў іх не разыходзіцца са справай. Кожны трэці кінамеханік раёна ўжо рапартаваў аб датэрміновым выкананні гадавога вытворчага плана. Палепшана рэкламаванне і якасць паказу фільмаў, строга захоўваюцца графікі і маршруты перасовак.

Работай кінамеханікаў кіруе створаны на грамадскіх асновах раённы савет. Яго старшынёй з'яўляецца ўдарнік камуністычнай працы кінамеханік К. Лапчук. Па ініцыятыве савета абсталявана перасоўка дзённай праекцыі для дэманстравання сельскагаспадарчых і навукова-папулярных фільмаў у брыгадах, у полі, на фермах. Ва ўсіх населеных пунктах, дзе дэманструюцца фільмы, створаны куткі кінагледачоў. Тут аформлены маляўнічыя вітрыны, вывешаны графікі дэманстравання фільмаў. Праводзяцца канферэнцыі, прысвечаныя абмеркаванню мастацкіх, сельскагаспадарчых і навукова-папулярных фільмаў.

НА ЛІТОЎСКАЙ МОВЕ

Упершыню на літоўскай мове выдадзен зборнік выбраных твораў беларускага паэта Максіма Танка «След бліскавіцы». Зборнік складаецца з васьмі раздзелаў. Пераклалі творы Максіма Танка вядомыя паэты Савецкай Літвы А. Венцлава, Э. Межалайціс, В. Мазурунас, Э. Матузявічус, Ю. Марцінкевічус, а таксама літоўскія паэты малодшага пакалення А. Балтакіс, Я. Дзегуціце і іншыя. Кніга адкрываецца вялікім уступным артыкулам пісьменніка Антанаса Венцлавы, прысвечаным жыццю і творчасці таленавітага паэта братняй Беларусі. Тыраж зборніка 6 000 экземпляраў.

Ш. ЛІРАВА,
бібліёграф-рэдактар кніжнай палаты Літоўскай ССР.

ЦІКАВЫЯ ЭКСПАНАТЫ

Гісторыка-археалагічны музей Белдзяржуніверсітэта быў заснаваны ў 1939 г. вядомым беларускім вучоным акадэмікам М. М. Нікольскім. Пасля Вялікай Айчыннай вайны музей быў адноўлены і з таго часу рэгулярна папаўняецца новымі экспанатамі. Сярод іх копіі вядомых работ майстроў антычнага мастацтва: Афрадзіта Мілоская, Апалон Бельведэрскі, дыскабол і інш.

У музеі наладжваюцца практычныя заняткі студэнтаў, працуюць гістарычныя гурткі, яго наведваюць шматлікія экскурсіі школьнікаў. Тут тры аддзелы: старажытны перыяд гісторыі Беларусі і горада Мінска, старажытны Усход, антычнасць, аддзяленне нумізматыкі. У бліжэйшы час адкрыецца новы аддзел—этнаграфія Беларусі.

Студэнты гістарычнага факультэта пад кіраўніцтвам дацэнта універсітэта Ф. Нячая пабывалі ў археалагічнай экспедыцыі ў Херсанесе Таўрычаскім. Такая ж экспедыцыя была наладжана ў вёску Юдзінава Бранскай вобласці, адкуль студэнты прывезлі косці мамантa, старажытныя прылады вытворчасці і інш.

Музей падтрымлівае цесную сувязь з Дзяржаўным Эрмітажам. Нядаўна з Эрмітажа былі прысланы каштоўныя экспанаты-арыгіналы антычнага перыяду.

НА ЗДЫМКУ: наведвальнікі музея аглядаюць старажытны посуд.

Фота С. Чырэшкіна.

З ВЫСОКАЙ ТРЫБУНЫ

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)

называе яго кансерватарам? Як ён ставіцца да ідэі стварэння брыгады камуністычнай працы? Чаму ён такі абыякавы да балбатні Серафімы на рэлігійныя тэмы?

Загадкай застаецца ў гэтым спектаклі і вобраз дачкі Родзіна—Алачкі (М. Квашніна). Гледачу зусім не ясная яе біяграфія, мы не разумеем, чаго хоча Алачка, да чаго імкнецца і чаму яна так пазбягае камсамольца Міколы, які кахае яе і жадае ёй дабра.

Вядома, пры дапамозе фантазіі неяк можна вытлумачыць паводзіны Родзіна і Алачкі і прыйсці да вываду, што ў жыцці бываюць і такія людзі. Аднак для мастацкай паўнацэннасці гэтым вобразам вельмі многага не хапае. Магчыма, тут галоўная прычына тоіцца ў самой п'есе. Але гледачу ад гэтага не лягчэй.

У п'есе «Лявоніха на арбіце» вялікую сэнсавую нагрузку нясе вобраз Міхася — ініцыятара барацьбы за новае ў працоўным жыцці калгаснікаў. Нягледзячы на тое, што гэтая роля выпісана некалькі сухавата, яна дае магчымасць для стварэння вобраза энергічнага, напорыстага, мэтаімкнёнага, заклапочанага лёсам калгаса, чалавека, які робіць усё для сапраўднага дабрабыту людзей. Аднак, у спектаклі Гомельскага тэатра роля Міхася ў выкананні маладога акцёра А. Дударава не заняла належнага месца. І тут, думаецца, справа не столькі ў самім акцёры, колькі ў тым, што рэжысёр не знайшоў для гэтага вобраза неабходнага месца. Апроч таго, астатнія ўдзельнікі спектакля дрэнна дапамагаюць Дудараву іграць ролю таго Міхася, якога мы чакалі ўбачыць.

У п'есе «Дзеля сваіх бліжніх» ёсць цікавы вобраз раённага ўпаўнаважанага па нарыхтоўках Грэчкіна. Грэчкін прыязджае ў калгас з заданнем паскорыць тэмпы хлебанарыхтовак. Не лічачыся ні з чым, наперакор усяму, абы выканаць распараджэнне раённага начальства, ён настойвае на сваім, нават патрабуе здачы насеннага фонду. Аднак, унікнуўшы глыбей у сутнасць справы, пазнаёміўшыся з мясцовымі ўмовамі, Грэчкін зразумеў, што такія метады кіраўніцтва могуць толькі прынесці шкоду. І ён дае магчымасць калгасу знайсці больш плённыя шляхі для выканання сваіх абавязацельстваў перад дзяржавай. Грэчкін — тыповы вобраз такіх кіраўнікоў на вёсцы, якія пад уплывам новага жыцця пераадольваюць у сабе інертнасць, становяцца актыўнымі і разумнымі работнікамі. Але ў спектаклі Гродзенскага тэатра вобраз Грэчкіна (А. Цароў) пазбаўлены гэтай мэтанакіраванасці. Вельмі схематычна, непераканальна паказаны пералом, што адбываецца ў душы гэтага чалавека пад уплывам новага ў жыцці калгаснай вёскі. А паколькі гэта так, значыць, траціцца сэнс вобраза ў спектаклі.

Такія з'явы можна назіраць і ў рабоце тэатраў над класічным рэпертуарам. Здавалася б, што вобраз Кручынінай, які мноства разоў ствараўся на сцэнах тэатраў і ў дарэвалюцыйны і ў савецкі час, дастаткова ясны. Кручыніна — маці, актрыса і чалавек з вялікай літары. У спектаклі ж Гродзенскага тэатра ў выкананні артысткі М. Паповай мы ўбачылі замест гэтай Кручынінай вобраз жанчыны, якая паддобрываецца, прыстасоўваецца да ўсіх, нібы просіць ва ўсіх прабачэння, а вялікае гора маці паказана дробнай драмай.

Усе гэтыя прыклады гавораць аб тым, што нашы рэжысёры і акцёры далёка не заўсёды дамагаюцца дакладнасці ў выяўленні аўтарскай або сваёй задумы. І справа тут не толькі ў таленавітасці рэжысёра і акцёра. Спектакль у цэлым і вобраз героя могуць быць створаны больш або менш таленавіта, з большым або меншым майстэрствам. Гэта залежыць ад ступені таленту мастака. І тут якія-небудзь папрокі і прэтэнзіі трацяць свой сэнс. Аднак зусім абавязкова для кожнага рэжысёра і акцёра, узброенага метадам сацыялістычнага рэалізму — правільна, дакладна разумець п'есу, і вобраз, і сваю задачу ў іх увасабленні.

ЖАНР І СТЫЛЬ — У АДЗІНСТВЕ

Ці трэба гаварыць, што для ідэйна-мастацкага поспеху спектакля вялікае значэнне мае правільнае разуменне стылю і жанра твора? Якім ключом «адкрыць» твор, якімі сцэнічнымі сродкамі найбольш правільна і даходліва раскрыць яго змест? Нярэдка бывае, што намаганні рэжысёраў і акцёраў, накіраваныя да высакароднай мэты, не дасягаюць яе, таму што шляхі дасягнення гэтай мэты выбіраюцца няправільныя.

Рэжысёр па-свойму ўбачыў, па-свойму прачытаў тую ці іншую п'есу і вырашыў увасобіць яе ў плане свайго бачання. Добра, калі гэтае «бачанне» правільнае, а калі не... Вось так і адбылося са спектаклем «Кветкі жывыя» ў Гомельскім тэатры. Гэты спектакль прайшоў складаны працэс свайго нараджэння. Спачатку яго паставіў рэжысёр Я. Батурын, потым ён быў перапрацаваны рэжысёрам М. Астравідавым. Цяпер цяжка меркаваць аб тым, што зрабіў кожны з гэтых рэжысёраў. Але зусім ясна адно: п'еса раскрыта няправільна. Недахопы яе паглыблены рэжысёрскай трактоўкаю. П'еса «Кветкі жывыя», якая расказвае аб перадавых людзях нашага часу, патрабуе не толькі лаканічных, але і яркіх, смелых прыёмаў і фарбаў ва ўвасабленні вобразаў, узаемаадносін герояў. Тут хацелася б убачыць выразныя, моцныя характары людзей, якія заяўляюць аб сабе, аб сваіх імкненнях на поўны голас. Аднак у спектаклі члены брыгады камуністычнай працы вельмі многа заняты самааналізам, іх пачуцці нібы прыглушаны, загнаны ў глыбіню (асабліва гэта характэрна для вобраза кіраўніка брыгады Мікалая, створанага Р. Суворавым). Рытм жыцця гэтых людзей затарможаны, прыглушаны, іх быццё здаецца сумным і шэрым. Відавочна, што п'есу «Кветкі жывыя» нельга правільна раскрыць, не бачачы ў яе падзеях рысаў гераічнага рамантызму. А рамантызм патрабуе адпаведных унутраных і вонкавых выразных сродкаў.

Або возьмем спектакль «Тапаз» у Гродзенскім тэатры. П'еса Паньоля дае ўсе падставы для трактоўкі яе як сатырычнага твора. Іменна так яна павінна быць раскрыта. У спектаклі ёсць сатырычная лінія, але яна праведзена так невыразна і няўпэўнена, што часам губляешся і не разумееш, які ж гэта твор: драма ці камедыя, трагікамедыя ці сатырычная камедыя. У спектаклі ёсць усе гэтыя элементы, але няма галоўнай лініі, якая вызначае жанр спектакля.

Відаць, жанравая недакладнасць паклала адбітак і на цэнтральны вобраз спектакля. Акцёр Г. Корн, імкнучыся падкрэсліць пералом у свядомасці Тапаза, так захапляецца, што ў апошнім акце глядач зусім не пазнае ў Тапазе-дзялку былога Тапаза-настаўніка. Не застаецца ніводнай прыкметнай ніці ні ў вонкавым абліччы, ні ва ўнутраным, якая б звязвала двух Тапазаў. Зразумела, такое раскрыццё вобраза парушае яго цэльнасць.

Па стылю вельмі няроўны і спектакль «Зімовая казка» ў Гомельскім тэатры. У першым акце мы ўбачылі амаль сапраўднага Шэкспіра. Яркія, моцныя характары, глыбокія пачуцці, галоўнае—рэалістычнае іх увасабленне, без чаго Шэкспір перастае быць Шэкспірам. А далей гэтая таленавітасць, правільна знойдзеныя рысы пачалі бляднець і знікаць. Наступныя падзеі раскрываюцца так, што мы пачынаем траціць веру ў іх праўдзівасць. Героі і іх узаемаадносіны з жывых і рэальных паступова ператвараюцца ў казачныя. Прадстаўнікі простага народа, сяляне выглядаюць пейзанамі, а каралі і прыдворныя — ідэалізаванымі героямі. Асабліва казачная, пазбаўленая ўсялякага жыццёвага падабенства, маладая пара — прынц Фларызель (А. Дудараў) і прынцэса Утрата (М. Квашніна). Відаць, рэжысёр Л Эльстон успрыняў большую частку п'есы «Зімовая казка», як казку. А між тым п'еса ад пачатку да канца дае ўсе падставы для яе рэалістычнага вытлумачэння, бо за быццам бы казачнымі сітуацыямі тояцца жыццёвыя, рэальныя. Асабліва важныя ў гэтых адносінах народныя сцэны, у якіх выказаны дэмакратычныя імкненні вялікага драматурга.

Стылявы разнабой ёсць і ў спектаклі «Лявоніха на арбіце» (рэжысёр Л. Эльстон). Тут рэалістычна-бытавыя сцэны першых дзвюх карцін нібы ўступаюць у супярэчнасць з вырашэннем другога акта. Ужо афармленне другога акта наводзіць на гэту думку. Вялізны, да самай столі сейф з замочнай адтулінай неверагодных памераў, вялізныя папкі «спраў», «указаў», «загадаў», «пастаноў» і «распараджэнняў» красуюцца ў зашклёнай шафе. Нарэшце, востра гратэскавае выкананне акцёрам Ф. Івановым ролі Цесакова — памочніка старшыні райвыканкома — усё гэта рэзка кантрастуе не толькі з усім тым, што мы ўжо да гэтага бачылі ў спектаклі, але і з вобразам самога Глуздакова, ролю якога акцёр Н. Маліноўскі выконвае мякка, жыццёва і праўдзіва.

З усіх спектакляў двух тэатраў найбольш цікавымі па стылю нам уяўляюцца «Востраў Афрадзіты» ў Гомельскім тэатры і «Тры таварышы» ў Гродзенскім тэатры.

Спектакль «Востраў Афрадзіты» (рэжысёр Б. Рошчын) ясны па думцы, па сваёй ідэйнай мэтанакіраванасці, па мастацкаму почырку. Тут відаць моцная рэжысёрская рука, якая вядзе кожнага героя п'есы да сваёй мэты. Персанажы жывуць і дзейнічаюць у адзінай атмасферы. Вядома, і ў гэтым спектаклі далёка не ўсе артысты аднолькава пераканальныя ў сваіх ролях. Але затое яны добра разумеюць адзін аднаго.

Прыкладна тое ж самае можна сказаць і пра спектакль «Тры таварышы» (рэжысёр І. Папоў). Варта толькі дадаць, што гэты спектакль мае стылявое адзінства.

Важнае значэнне для адзінства стылю часам маюць ролі вядучых. Прыгадаем такую ролю ў пастаноўцы МХАТ'а «Уваскрэсенне». Там вобраз «ад аўтара», створаны В. Качалавым, ператварыўся ў ключавы для вытлумачэння ўсяго твора. У апошнія гады ў нашых тэатрах прыкметна празмернае захапленне ролямі «ад аўтара» або вядучых. Але вельмі часта яны проста не да рэчы. Такі лёс іх у спектаклях «Лявоніха на арбіце» і «Угрум-рака». У першым выпадку вядучы перад кожнай карцінай добрасумленна дакладвае гледачам аўтарскія рэмаркі, прызначаныя для рэжысёра, мастака і акцёра. У другім — чытае нейкія выпадковыя месцы з рамана В. Шышкова, якія нічога не даюць да падзей. А між тым, ужо калі ўводзіць вядучага ў спектакль «Угрум-рака», дык яго тэкст варта было б дапоўніць сацыяльнымі матывамі, якія, на жаль, найбольш слаба раскрыты ў спектаклі.

(Заканчэнне ў наступным нумары).

ПАПУЛЯРНА — НЕ АЗНАЧАЕ СПРОШЧАНА

У гады Вялікай Айчыннай вайны беларускі народ паказаў выдатныя прыклады мужнасці і стойкасці ў барацьбе супраць фашысцкіх захопнікаў. У глыбокім тыле ворага на часова акупіраванай тэрыторыі нашай рэспублікі з вялікай сілай разгарнуўся ўсенародны партызанскі рух. Масавы патрыятызм савецкіх людзей знайшоў адлюстраванне як у беларускай літаратуры, так і ў мастацтве.

Партызанская тэматыка займае вялікае месца ў творчасці нашых кампазітараў. Гераічныя справы і вобразы народных мсціўцаў Беларусі ўвасоблены ў операх, сімфоніях, кантатах, у шматлікіх харавых і сольных песнях. Оперы «У пушчах Палесся» А. Багатырова, «Андрэй Касценя» М. Аладава, «Дзяўчына з Палесся» Я. Цікоцкага, «Марынка» Р. Пукста, сімфанічная паэма «Партызанская быль» Ул. Алоўнікава, кантата «Памяці Канстанціна Заслонава» Ю. Семянякі — усе гэтыя творы, як і рад іншых, тэматычна звязаныя паміж сабой. Яны адлюстроўваюць гераічныя падзеі мінулай вайны, паказваюць, як наш народ выйшаў пераможцам у грознай бітве з фашызмам.

Музыказнаўца А. Ракава ў сваёй брашуры «Тэма партызанскай барацьбы ў творчасці беларускіх кампазітараў» паспрабавала падагуліць напісанае ў беларускай музыцы пра народных мсціўцаў. Трэба адразу сказаць, што гэта тэма буйнай музычна-даследчай працы і наўрад ці ўкладваецца ў рамкі брашуры ў паўтара друкаваных аркуша. Аднак А. Ракава, узяўшыся за яе напісанне, відаць, прытрымлівалася іншай мэты: пазнаёміць з музычнымі творамі на партызанскую тэму шырокія колы аматараў мастацтва, даць сціслы і агульнадаступны матэрыял слухачам універсітэтаў культуры.

Прачытаўшы брашуру, сапраўды пераконваешся, што яна разлічана на масавага чытача. Матэрыял у асноўным выкладзены папулярна, аўтар па магчымасці стараецца абыходзіцца без складанай музычнай тэрміналогіі пры характарыстыцы твораў розных жанраў. Найбольш пераканальна гаворыцца ў брашуры пра оперу Я. Цікоцкага «Дзяўчына з Палесся». Як вядома, гэта вялікае музычнае палатно мела некалькі рэдакцый, кампазітар неаднаразова перапрацоўваў яго, нанава пісаў цэлыя карціны і эпізоды. А. Ракава не толькі расказвае аб гісторыі ўзнікнення і напісання «Дзяўчыны з Палесся», але і даволі падрабязна спыняецца на характарыстыцы вобразаў галоўных дзеючых асоб і масавых народных сцэн, паказвае, якое месца яны займаюць у оперы.

Менш выразна і не так поўна разгледжаны іншыя беларускія оперы—«Андрэй Касценя» М. Аладава, «Марынка» Р. Пукста, «У пушчах Палесся» А. Багатырова. Далей звычайнага пераказу зместу аўтар тут не ідзе. Калі ж іншы раз аналізуе структуру музычных вобразаў і тэм, дык робіць гэта мімаходзь, скорагаворкаю. Гаворачы, напрыклад, пра оперу «У пушчах Палесся», аўтар у адным месцы піша: «Вялікая масавая сцэна ёсць у трэцяй дзеі оперы. У ёй паказана, як атрад партызан, на чале якога стаіць стары Тарас, усё папаўняецца і папаўняецца новымі сіламі. Партызаны ярка ахарактарызаваны ў хоры «Гэй, у лесе, лесе, шумным, цёмным». Або: «Кузьміч і Андрэй ахарактарызаваны ў оперы ў большай ступені з лірычнага боку, чым з гераічнага».

Такія агульныя разважанні замест сапраўднага музычнага разгляду опернага твора мала што даюць чытачам. Чаму, напрыклад, у арыях бальшавіка-падпольшчыка Кузьміча і батрака Андрэя пераважаюць лірычныя інтанацыі, у той час як па ідэі оперы гэтым вобразам павінны быць уласцівыя гераічныя, валявыя рысы? Брашура на гэта не дае адказу.

Таксама схематычна сказана і пра іншыя оперы, кантаты, сімфанічныя творы.

Агульнадаступная манера выкладання не павінна зводзіцца да анатацыйнасці. А такі недахоп уласцівы брашуры. Там, дзе гаворка ідзе пра кантаты «Беларускім партызанам», «Памяці Канстанціна Заслонава», сімфанічную паэму «Партызанская быль», аўтар не ўзнімаецца вышэй «анатацыйнага» агляду твораў. Упамінанне ўсіх частак і раздзелаў і кароткае апісанне таго, што яны выказваюць у вакальна-сімфанічным творы, — яшчэ не азначае музычнага аналізу. Прааналізаваць—значыць, даць нейкую ацэнку твору, указаць на яго дадатныя бакі і недахопы і паспрабаваць высветліць, што каштоўнага даў ён для развіцця беларускай музыкі. А. Ракава толькі канстатуе факты, але сваіх адносін да іх не выказвае.

На наш погляд, трэба было падумаць і над самой кампазіцыйнай пабудовай брашуры. Выкладанне матэрыялаў у храналагічным парадку, у залежнасці ад часу ўзнікнення музычных твораў на партызанскую тэму, пачынаючы з 30-х гадоў, калі былі напісаны «Песня дукорскіх партызан» І. Любана на словы П. Броўкі і опера «У пушчах Палесся», — не новы, шмат разоў паўтораны прыём. Ён толькі звязвае рукі даследчыку і не дае магчымасці для глыбокіх абагульненняў і вывадаў. Куды больш цікава было б, каб аўтар не разглядаў кожны твор паасобку, а паспрабаваў бы іх параўнаць і супаставіць паміж сабою, паказаць, чым адрозніваецца кантата А. Багатырова ад кантаты Ю. Семянякі па музычнай мове і меладычных якасцях; які стыль «пісьма» ў М. Аладава, Я. Цікоцкага і Ул. Алоўнікава. Гэта можна было зрабіць на некалькіх яркіх прыкладах не толькі пры разглядзе буйных музычных твораў, але і малых песенных форм.

Што датычыць раздзела аб партызанскіх песнях, створаных беларускімі кампазітарамі, дык ён наогул носіць ілюстрацыйны характар: «Слаўнаму Дню перамогі прысвячае кампазітар В. Яфімаў песню на словы А. Астрэйкі «Вялікі дзень»; «Вобраз любімага партызанскага героя ўслаўлен і ў «Песні пра Заслонава» Д. Лукаса на словы М. Машары»; «На той жа тэкст М. Танка (маецца на ўвазе верш «Партызанскія акопы» — **Г. З.**) вельмі выразны хор напісаў Ул. Алоўнікаў» і г. д. Пералічэнне назваў замест канкрэтнай творчай размовы.

А чаму нельга было аб'яднаць вакальныя і харавыя творы па іх жанравых адзнаках (песня-гімн, песня — гераічны партрэт, паходная і страявая песня)? Тады аўтар, напэўна, магла б растлумачыць, дзякуючы чаму, скажам, «Песня пра Заслонава» Ул. Алоўнікава стала такой папулярнай у народзе, а песня Д. Лукаса пра таго ж партызанскага героя не дайшла да сэрца.

Беларускім музыказнаўцам і музычным крытыкам трэба, нарэшце, перайсці да стварэння грунтоўных работ па беларускай музыцы, таму што адны брашуры не могуць ахапіць усяго багацця музычнага матэрыялу.

Г. ЗАГАРОДНІ.

А. Ракава. «Тэма партызанскай барацьбы ў творчасці беларускіх кампазітараў». Дзяржвыдавецтва БССР. Мінск, 1961.

МАЙСТАР ГРАФІКІ

У гісторыі выяўленчага мастацтва нашай рэспублікі абставіны склаліся неяк так, што станковая графіка пэўны час была «не ў пашане» сярод мастакоў. Але А. Тычына застаецца верны ёй праз дзесяцігоддзі. Сёння, праўда, у станковую графіку ідуць маладыя, свежыя сілы. Моладзь смела эксперыментуе, шукае новых сродкаў выразнасці.

У параўнанні з творамі моладзі мастацтва А. Тычыны можа здацца на першы погляд сціплым, яно не кідаецца ў вочы. Але гэта толькі на першы погляд. Высакародны, строгі стыль работ А. Тычыны, адзначаных яго ўласным «почыркам», выявіўся не толькі ў яго любімых і самых блізкіх яму па натуры каляровай лінагравюры, экслібрысе, кніжнай ілюстрацыі, але і ў работах алоўкам, акварэллю, тушшу, пастэллю, маслам, гуашшу.

Творы А. Тычыны прасякнуты праўдай. Яны цікава расказваюць пра мінулае і сённяшняе Беларусі, пра людзей савецкай культуры.

Цяпер, калі выйшаў у свет манаграфічны нарыс П. Герасімовіча пра жыццё і творчасць А. Тычыны, у значнай меры стала магчымым кінуць рэтраспектыўны погляд на ўвесь творчы шлях мастака. Стала відавочна, як многа зрабіў аддані любімай справе майстар станковай графікі.

Лаканічна пададзены ў нарысе біяграфічныя звесткі. За скупымі радкамі выразна паўстае фігура нястомнага працаўніка. З дзяцінства захоплены маляваннем юнак... Старанны капііст класікаў... Тэатральны дэкаратар, кніжны ілюстратар, падарожнік з блакнотам, алоўкам і фарбамі па нашай рэспубліцы... Вялікі аматар мастацкай літаратуры, заўзяты калекцыянер... Педагог...

Аналізуючы работы мастака, П. Герасімовіч імкнецца пазбягаць просталінейнага пераказу зместу таго ці іншага ліста, малюнка, экслібрыса. Гаворачы пра тыя ці іншыя пераломныя вехі ў гісторыі мастацтва рэспублікі, якія мелі прынцыповае значэнне і для мастака, аўтар унікае агульшчыны, трафарэту. Аб'ём нарыса не дазволіў яму разгарнуць свае лаканічныя характарыстыкі, але яны даюць чытачу правільны напрамак да самастойных разважанняў.

Гэтага нельга сказаць хіба толькі пра аналіз паасобных серый пасляваенных работ мастака. Некаторыя з іх ахарактарызаваны менш трапна, занадта агульна.

Даволі вялікая колькасць ілюстрацый дапаўняе ўяўленне пра творчасць А. Тычыны.

З улюбёным у беларускую прыроду, у родны Мінск мастаком сябруюць дзве музы — «муза Мінска» і «муза дальніх вандраванняў». Мінску А. Тычына прысвяціў серыю лістоў. Гэта «паэма ў графіцы», прасякнутая лірызмам, адзінствам пачуцця. Работы, прысвечаныя рачному транспарту Беларусі («Рамонт рудавоза», «У Брэсцкім порце», «У затоцы»), поўныя рамантычных матываў.

Мастацтва А. Тычыны — прыгожае, натхнёнае. У лепшых сваіх творах ён усхвалявана апявае нашу сучаснасць. Карыстаючыся тэрмінамі літаратуразнаўства, можна сказаць, што ён «нешматслоўны», але кожнае яго «слова» нясе значную нагрузку.

Кніга «Анатоль Тычына», выдадзеная Белдзяржвыдавецтвам, з густам аформлена і добра надрукавана. Такую кнігу прыемна браць у рукі.

Ул. БРЫГ.

Віталю Вольскаму 60 год

НЯСТОМНЫ ПАДАРОЖНІК, НАТХНЁНЫ ПРАЦАЎНІК

Яшчэ з часоў, калі вуліца Якуба Коласа называлася Лагойскім трактам, жыхары Камароўкі прывыклі штодзённа ў адзін і той жа час бачыць на прагулцы гэтага спакойнага, засяроджанага ў свае думкі чалавека сярэдняга росту з вусікамі і характэрнай бародкай. Ён ідзе нетаропка, часам, бывае, дастане з кішэні блакнот і занатуе нешта на хаду алоўкам.

Яго можна сустрэць у ранішні час у працятым сонечнымі праменнямі парку імя Чалюскінцаў, і ў Батанічным садзе, і ў новым скверы па Усходняй вуліцы. Яго сустракалі і ў лясах над Бярозай-ракой, і ля Нарачы, і на Палессі, і далёка за межамі нашай краіны — у Стакгольме і Брюселі, у італьянскіх гарадах і ў саванах пад небам Афрыкі... І ўсюды ён не расстаецца са сваім блакнотам і алоўкам. І ў выніку кожнага падарожжа — вялікага ці малога — з-пад яго пяра з'яўляюцца новыя кнігі або кароткія часопісныя і газетныя нататкі.

Віталій Фрыдрыхавіч Вольскі — нястомны падарожнік і шчыры працаўнік у літаратуры. Сам ён кажа, што працуе марудна. Чытач жа, акінуўшы позіркам напісанае пісьменнікам, не можа не здзівіцца багаццю і разнастайнасці мастацкіх твораў і навуковых прац, што выйшлі з-пад яго пяра.

П'есы «Цудоўная дудка» (1938), «Дзед і Жораў» (1939), «Несцерка» (1940), «Машэка» (1946), кнігі краязнаўчых нарысаў і апавяданняў — «Па лясных сцежках», «У лясах над Бярозай», «Месяц за месяцам», «На бабровых азёрах», «Чайкі над Нарачу», манаграфія пра жыццё і творчасць Эдуарда Самуйлёнка, «Нарысы па гісторыі беларускай літаратуры эпохі феадалізму», сцэнарыі фільмаў «Несцерка» і «Белавежская пушча», пераклад паэмы Гётэ «Рэйнэке-Ліс», шматлікія артыкулы па мастацтвазнаўству — публікацыі рукапісаў Максіма Багдановіча і фундаментальнейшы артыкул, які падагульняе вынікі шматгадовай працы па збору матэрыялаў да біяграфіі Янкі Купалы.

Гаворачы пра надзвычайную эрудыцыю пісьменніка, пра яго вялікую працаздольнасць, нельга тут не падкрэсліць высокай культуры яго творчасці, выключнай арганізаванасці яго творчага працэсу. Віталій Фрыдрыхавіч у працы — гэта ўзор для многіх і многіх маладых літаратараў.

Вось ужо на працягу колькіх дзесяцігоддзяў ён штодзённа ў адны і тыя ж гадзіны садзіцца за пісьмовы стол. Акуратнасць і дысцыпліна ў працы — для яго галоўнае. «У мяне — свае пяцігодкі, — расказвае пісьменнік. — Я нічога не мог бы зрабіць, каб не планавасць і сістэма ў працы...»

Сапраўды, не можа не здзівіць аб'ём чарнавой работы, які папярэднічае напісанню твора, — загатоўкі, накіды, выпіскі з навуковай літаратуры, запісныя кніжкі...

Мне давялося бачыць матэрыялы да п'есы «Чараўніца», над якой цяпер працуе пісьменнік, — нататкі, выпіскі з архіўных матэрыялаў, варыянты сцэн і карцін, перапісаныя начыста старонкі, якія неўзабаве ізноў стануць чарнавікамі. П'еса з'явіцца як бы працягам тае драматургічнай лініі, якая характэрна для пісьменніка,— ператвараць фальклорныя вобразы ў дасканалыя сцэнічныя персанажы.

Вельмі добра разумееш, чаму такая творчая ўдача напаткала Віталія Фрыдрыхавіча ў п'есе «Несцерка», калі бачыш, з якой стараннасцю рыхтуецца ён да напісання твора—ніводная дробязь, што характарызуе эпоху, у якую адбываецца дзеянне, ніводная характэрная рыса персанажа, яго мовы не бывае ў творы Вольскага без сапраўды навуковай аргументацыі (чытаючы твор, мы не заўважаем, колькі працы аддадзена падрыхтоўцы).

Творчасць Віталія Вольскага — узор таго, які плён прыносіць творчай асобе шырыня навуковага кругагляду. Яго работа ў галіне вывучэння фальклору і ў мастацтвазнаўстве была цудоўнай падрыхтоўкай да працы ў драматургіі. Яго пераход да драматургіі ад навукі быў настолькі ж арганічны, як, да прыкладу, пераход Ю. Тынянава ад літаратуразнаўства і крытыкі—да мастацкай прозы. З гадамі сталела майстэрства, расла патрабавальнасць да сябе. Гэта відаць хоць бы з таго, што, напрыклад, «Цудоўная дудка» была напісана за тры месяцы, а «Несцерка» пісаўся цэлы год, калі не лічыць падрыхтоўчай вялікай работы; задума гэтай п'есы ўзнікла яшчэ ў часе працы над «Цудоўнай дудкай».

Майстэрства ўдасканальвалася і ў часе штудзіроўкі лепшых узораў сусветнай драматургіі — твораў Лопэ дэ Вега, Мальера, Гогаля, Купалы. «Пра «Рэвізора» Гогаля ў свой час мне даводзілася чытаць лекцыі з падрабязнейшым аналізам...» — расказвае Віталій Фрыдрыхавіч.

Драматургія Віталія Вольскага шырока вядома па ўсёй нашай краіне і далёка за яе межамі. Навуковымі яго працамі карыстаюцца студэнты і вучоныя. А колькі ў яго сяброў сярод юных чытачоў і гледачоў!..

Пісьменнік сустракае сваё шасцідзесяцігоддзе поўны творчых задум і планаў. Апроч п'есы «Чараўніца», на яго рабочым стале— кніга «Афрыканскае падарожжа», праца над якой у разгары. У гэтай кнізе пісьменнік раскажа пра свае сустрэчы з працоўнымі Сенегала, Гвінеі, рэспублікі Берag Слановай Косці, у тым ліку з землякамі, савецкімі людзьмі, якія дапамагаюць афрыканцам у будаўніцтве новага жыцця. І яшчэ пісьменнік мяркуе неўзабаве завяршыць працу над мемуарамі, у якіх раскажа пра гады свайго дзяцінства ў Піцеры, пра ўдзел у грамадзянскай вайне, пра пачатак сваёй літаратурнай дзейнасці.

Можна не сумнявацца, што планы гэтыя будуць здзейснены. Кожны дзень схіляецца ён над сваім рабочым сталом і цвёрдым почыркам, нетаропка пачынае новую старонку...

Творчай Вам удачы, Віталій Фрыдрыхавіч!

Ул. БОЙКА.

Прывітанне юбіляру

У сувязі з шасцідзесяцігоддзем пісьменніка В. Вольскага праўленне Саюза пісьменнікаў БССР накіравала яму прывітальны адрас, у якім гаворыцца:

Дарагі Віталій Фрыдрыхавіч!

Слаўны шлях пісьменніка-камуніста прайшоў ты за сорак пяць год сваёй слаўнай грамадскай і творчай дзейнасці. Васемнаццігадовым юнаком стаў ты добраахвотнікам Чырвонай Арміі, удзельнічаў у абароне Ленінграда ад белых банд Юдзеніча. У 1920 годзе ў шэрагах 2-ой Беларускай стралковай дывізіі ты вызваляў Беларусь ад белапольскай акупацыі.

Пачаўшы ў 1926 годзе сваю навуковую і літаратурна-творчую дзейнасць, ты стварыў нарысы па гісторыі літаратуры, выдатныя п'есы.

Твае даследаванні аб беларускай літаратуры—ад глыбокай старажытнасці да нашых дзён—вызначаюцца бальшавіцкай партыйнасцю, глыбінёй і грунтоўнасцю ацэнак, вялікай эрудыцыяй, палымянасцю, бліскучым стылем.

Твае п'есы «Цудоўная дудка», «Дзед і Жораў», «Машэка» ставіліся не толькі ў тэатрах Беларусі, але і ў многіх тэатрах братніх рэспублік Савецкага Саюза, а таксама ў Балгарыі, Польшчы, Манголіі.

Асаблівы поспех мела створаная табой у 1939 годзе камедыя «Несцерка», якая зрабілася класічнай. Вось ужо больш за дваццаць гадоў яна не сыходзіць з беларускай сцэны, сваім яркім аптымізмам, жыццярадаснасцю, фальклорнай мудрасцю зачароўвае тысячы і тысячы гледачоў. Яна з поспехам ігралася двойчы ў Маскве і была прыхільна сустрэта прэсаю, шматлікімі гледачамі, акцёрамі.

Цудоўныя творы напісаў ты аб прыродзе Беларусі. Толькі вялікая любасць да роднага краю магла нарадзіць такія яркія кнігі, як «Чайкі над Нарачу», «На бабровых азёрах», «У лясах над Бярозай».

Прымі, дарагі Віталій Фрыдрыхавіч, наша сардэчнае віншаванне і пажаданне шмат гадоў жыцця, новых плённых творчых поспехаў на карысць нашай цудоўнай Радзімы!

ШМАТГРАННАСЦЬ ЗМЕСТУ

У кнізе Віталія Вольскага «Родны край» сабраны амаль усе краязнаўчыя творы пісьменніка, якія раней выходзілі асобнымі выданнямі: «У лясах над Бярозай», «Месяц за месяцам», «На бабровых азёрах», «Чайкі над Нарачу». Перад чытачом паўстае як адзінае цэлае вынік шматгадовай працы аматара прыроды і краязнаўцы.

В. Вольскі не толькі вывучае, даследуе, назірае, але і палымяна, жывым словам прапагандуе любоў да прыроды і разумны навуковы падыход да яе. «Мы не толькі любуемся прыродай, — піша ён. — Мы ператвараем яе на карысць чалавека, на карысць сацыялістычнага грамадства. А для таго, каб рабіць гэта паспяхова, каб быць сапраўдным гаспадаром прыроды, дбайным, клапатлівым, трэба не толькі любіць яе, але ведаць і разумець».

Кніга «Родны край» цікавая шматграннасцю зместу. В. Вольскі піша пра багатую фауну роднай краіны. А побач з гэтым дае і звесткі па геаграфіі, цікавыя гістарычныя даведкі, этнаграфічныя назіранні. Вось спыняецца мастак у захапленні перад малюнкам незвычайнага руху па рацэ Піня — і ўзнікае адначасова пейзаж і жанравая сцэна, замалёўка і геаграфічная, і бытавая, бо, расказваючы пра палескія рэкі, аўтар не абмінае і людзей, што жывуць тут, і таго своеасаблівага адбітку, які накладае прырода на лад іх жыцця.

У В. Вольскага няма адцягненага любавання прыродай — усё звязана з жыццём, з мінулым, цяперашнім або будучыняй края. Асабліва гэта адчуваецца ў нарысах пра белавежскіх зуброў. Лёс іх аказаўся цесна звязаны з чалавечай гісторыяй: дзве сусветныя вайны ледзь не цалкам знішчылі гэтых прадстаўнікоў старажытнай еўрапейскай фауны. Яны з'яўляюцца славутасцю Беларусі, імі цікавіцца ўвесь свет. Гаворачы пра зуброў, В. Вольскі непазбежна звяртаецца да гісторыі, бо нельга не ўспомніць пра жорсткія баі, арэнай якіх была Белавежская пушча, асабліва ў час гітлераўскага нашэсця. Зубру суджана было яшчэ раз праславіць Беларусь — не сваёй музейнай каштоўнасцю, а ўжо ў якасці сімвала нястрымнага руху беларускай сацыялістычнай індустрыі — маркі Мінскага аўтазавода. Пра гэта з патрыятычнай гордасцю і радасцю піша В. Вольскі.

Адна з задач, якія ставіць перад сабой пісьменнік, — выхаванне ў чытача клапатлівага, гаспадарскага стаўлення да прыроды. Расказваючы пра жывёл, пісьменнік падрабязна спыняецца і на іх эканамічным значэнні. Ён пераконвае чытача, што чалавек абавязаны не толькі ахоўваць, але і аднаўляць багацці прыроды. Добра і наглядна гэта паказана ў апавяданнях пра баброў, каштоўнейшых пушных жывёл, у вялікай меры знішчаных у мінулым.

Увогуле ў кнізе вядзецца гутарка пра прыроду ў цеснай сувязі з чалавекам, яго патрэбамі і інтарэсамі. Гаворыцца не толькі аб сувязі, але і аб узаемадзеянні чалавека і прыроды. Таму людзям у кнізе адводзіцца значнае месца — вучоным-біёлагам, егерам, рыбакам, рабочым. Гэтым працаўнікам з любоўю і павагай прысвячае пісьменнік лепшыя старонкі кнігі. Ён піша пра іх справы, аблічча ўнутранае і знешняе, выяўляючы талент мастака-партрэтыста і псіхолага. Ён адзначае ў іх агульнае — закаханасць у родную прыроду. Такі і егер Аляшкевіч; смелы, спакойны, ураўнаважаны, самаадданы, вынослівы, ён не лічыцца дзеля любімай справы ні са сваімі асабістымі інтарэсамі, ні з часам. Усё цікавіць і хвалюе яго— і ахова баброў, і навуковыя назіранні, і аднаўленне заалагічнага музея.

Са слоў Аляшкевіча і аўтара вырысоўваецца прывабны вобраз дзеда, Аляшкевічавага продка, ад якога, магчыма, і атрымаў у спадчыну егер свой гумар, вясёлы нораў і філасофскі склад розуму. Дзед — самавук-мастак, разбяр, богазневажальнік. Ён як бы ўвасабляе таленавітасць і крытычны розум беларускага селяніна.

Глыбокае ўражанне пакідае нарыс пра старога знатнага рыбака Міхаіла Роліча, працаўніка і бунтара. У яго высокая, хударлявая і жылістая постаць, зоркія, разумныя, спакойныя і ясныя вочы, цёмныя валасы, бадзёрасць і працаздольнасць у 83 гады! «Я сядзець, склаўшы рукі, не магу. Усё роўна рыбацкую справу не пакіну». Гэта глыбока чалавечны тып, выкаваны барацьбой і працай, рухам праз жыццёвыя і прыродныя стыхіі. І ясная роўнядзь Нарачы, і начная лоўля рыбы, «калі бура добрая, калі бліскавіца шугае і пярун грыміць» — вось і рамантычная, і ў той жа час рэальная глеба для такога характару.

Падобнымі трапнымі характарыстыкамі, майстэрскімі партрэтамі, псіхалагічнымі эцюдамі багатая кніга. А паміж радкоў вырастае і вобраз самога аўтара, нястомнага працаўніка і даследчыка.

Паколькі кніга адрасуецца юнаму чытачу, у ёй шмат непасрэдных практычных парад дзецям, ёсць цікавыя расказы пра юных натуралістаў і іх выхаванцаў («Гадаванцы юных натуралістаў»), аб удзеле дзяцей ва ўсенародным клопаце аб прыродзе.

Свет прыроды ў кнізе даецца ва ўсёй складанасці, шматграннасці, а галоўнае — ва ўзаемазвязанасці і ўзаемаабумоўленасці. «Не забывайце, што ў прыродзе ўсё знаходзіцца ў непарыўнай, заканамернай, часам вельмі складанай узаемасувязі... Таму абавязкова звяртайце ўвагу на абставіны, заўважайце дэталі і дробязі...»

Кніга прасякнута вялікай любоўю аўтара да Радзімы. Любоў да роднай прыроды — самая першая, самая чыстая крыніца, якая па меры духоўнага росту чалавека ператвараецца ў самае глыбокае, моцнае і складанае пачуццё — пачуццё патрыятызму.

Кніга «Родны край» служыць выхаванню гэтага высакароднейшага з пачуццяў чалавечых. Агульны эмацыянальны тон кнігі — жыццярадасны, бадзёры, часта нават натхнёны, што перадае зачараванасць аўтара багаццем форм жывой прыроды. Пісьменнік спыняе нас перад тым, чаго мы самі не заўважылі б. Разам з аўтарам мы назіраем і «гульні» зубра Пушчыка, і забавы зімародка (вось ён узляцеў з рыбкай на дрэўца, стукнуў яе аб сук, падкінуў і злавіў на ляту), і лёгкі, грацыёзны скачок — не, палёт! — прыгажуна-аленя! «Нібы птушка, адарваўся ад зямлі, узняўся ў паветра і плаўна перанёсся цераз ствол на сваіх нябачаных крылах».

В. Вольскі ўводзіць нас у чароўны свет лесу: «Нізка навіслі над намі цяжкія калматыя лапы. Ад вялікіх змрочных ялін патыхае вільгаццю і лясной цішынёй. Ніводная з іх не варухнецца. Яны стаяць, нібы зачараваныя волаты, ахоўваючы дрымотны спакой нейкага соннага казачнага царства». У падобных карцінах малюецца прырода, крыху таямнічая, надзвычай прыгожая, што перадаецца ўсёй гамай вобразаў і фарбаў.

Пісьменнік-грамадзянін, які жыве сучаснасцю, выказвае ў вобразах галоўную формулу стаўлення да прыроды: «Усё для чалавека, дзеля яго даброт і шчасця». Найбольшай эмацыянальнай сілай напоўнены тыя месцы кнігі, дзе чалавек і прырода пададзены ў адзінстве. Таму так незвычайна ўрачыстыя і хвалюючыя старонкі раздзела «Свята песні», дзе гучаць і свяшчэнная памяць і смутак па загінуўшых за свабоду Радзімы, і вялікая радасць жыцця, а людзі і прырода — «адно прыгожае, маляўнічае цэлае, цудоўнае відовішча пад сінім небам у натуральным амфітэатры на зялёным схіле кургана».

Раскрываючы перад чытачом прыгажосць навакольнага свету, людзей, іх спраў і пачуццяў, кніга «Родны край» служыць не толькі маральнаму, але і эстэтычнаму выхаванню чытача.

Майстэрства адлюстравання пейзажу, жывасць і вобразнасць характарыстык жывёл, мова, форма, кампазіцыя, эмацыянальнасць ператвараюць строга навуковую кнігу, па праўдзівасці роўную падручніку, у твор мастацкай прозы.

В. Вольскі ў большасці выпадкаў карыстаецца свабоднай формай дарожных нататак, нарысаў, дзе знаходзяць месца і вялікія апісанні, і імгненныя «здымкі», дзе чуецца і слова аўтара, і гаворка яго субяседнікаў, і шматгалоссе жывёльнага свету. Вартасці мастацкага твора заўсёды неад'емныя ад вартасцей яго літаратурнай мовы. А яна таксама шматкаляровая і гучная тут, як і аб'ект адлюстравання.

А ці ёсць у кнізе якія-небудзь недахопы? Так, ёсць. Але яны больш датычаць афармлення. Добрых, але нешматлікіх малюнкаў В. Ціхановіча для яе мала. Багаты змест «Роднага краю» настойліва патрабуе і заслугоўвае буйнафарматнага, маляўнічага і шматкаляровага ілюстраванага выдання. Але і ў існуючым сціплым афармленні кніга—цудоўны падарунак нашаму чытачу: юнаму і даросламу.

М. СТАЛЯРОЎ.

Рэдкі партрэт Янкі Купалы

Збіраючы матэрыял па беларускаму выяўленчаму мастацтву ў час экспедыцыі, навуковыя супрацоўнікі Інстытута мовазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР імкнуліся як мага больш пазнаёміцца з народнымі майстрамі і калекцыянерамі.

Так, на Гродзеншчыне, у вёсцы Ізабелін, ім пашанцавала напаткаць вялікага знаўцу літаратуры і збіральніка рэдкіх твораў мастацтва Іосіфа Андрэевіча Таранцея. Яму цяпер за 60 год. Пасля вызвалення Заходняй Беларусі ў 1939 годзе Таранцей быў выбраны старшынёй сельскага Савета, а затым доўгія гады загадваў мясцовай школьнай бібліятэкай.

— Усё сваё жыццё,—гаворыць Іосіф Андрэевіч, — я збіраў уласную калекцыю кніг рускіх і беларускіх пісьменнікаў і лепшых рэпрадукцый з твораў выяўленчага мастацтва.

Сярод кніг яго багатай хатняй бібліятэкі — рэдкія выданні твораў Пушкіна і Някрасава, Талстога і Горкага, першыя выданні кніг Купалы і Коласа, Багдановіча і Танка.

Вялікую цікавасць маюць альбомы выразак публікацый аб жыцці і творчасці многіх пісьменнікаў-класікаў: Л. Талстога, М. Гогаля, А. Міцкевіча, Я. Купалы і інш. Іосіф Андрэевіч мае таксама вялікую калекцыю паштовак, экспанаты нумізматыкі.

Асаблівую цікавасць мае рэдкі партрэт-літаграфія Янкі Купалы. Малюнак, рэпрадукцыю якога мы публікуем, зроблен беларускім мастаком Язэпам Горыдам. Літаграфія з партрэта выканана ў 1923 годзе мастаком Н. Сасноўскай. Беларускі пясняр паказаны ў маладым узросце.

Усю Вялікую Айчынную вайну партрэт гэты, як і іншыя каштоўнасці, Іосіф Андрэевіч Таранцей захоўваў у зямлі. Некалькі разоў яго арыштоўвалі фашысты, дапытваліся, пагражаючы смерцю, аб тым, дзе захаваны каштоўныя калекцыі. Таранцей не выдаў гітлераўцам дарагіх здабыткаў. А калі скончылася Вялікая Айчынная вайна, значную частку сваіх калекцый ён перадаў музеям, а рэдкую літаграфію з партрэта народнага песняра Беларусі падараваў Інстытуту мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

М. ГАНЧАРОЎ.

Героі нашых дзён

ПРЫЗВАННЕ—НЕСЦІ ЛЮДЗЯМ РАДАСЦЬ

ІРЫНА вярталася дадому стомленая, знясіленая. Больш ста дваццаці чытачоў давялося абслужыць ёй за дзень, а яны ўсё ішлі і ішлі, нібы ў горадзе гэта была адзіная масавая бібліятэка! Каб паставіць на месца звернутыя кнігі, не хапіла ўжо ні часу, ні сіл. Акрамя таго — нездаровілася.

— Ідзіце адпачываць, Ірына Уладзіміраўна, — праводзіла яе цёплым позіркам Зоя Макеенка.— І не думайце прыходзіць заўтра: вы ж зусім хворая! — кінула яна наўздагон.

«Дзівачка, — усміхнулася сама сабе Ірына, — як жа я магу не прыйсці, калі заўтра пасяджэнне бібліятэчнага савета, а ўвечары абмеркаванне аповесці «Знаёмцеся, Балуеў»? Ды і Тося Дудко на сесіі — працаваць на абанеменце няма каму...»

На вуліцы было хмурна, ішоў халодны мокры снег. Ірына раскрыла парасон і хутка пайшла да тралейбуснага прыпынку.

Нечакана яе паклікалі.

Бібліятэкарка азірнулася. На тратуары стаяў, нясмела ўсміхаючыся хударлявы хлопец у дэмісезонным бобрыкавым паліто, без кепкі.

— Гэта ты, Мікола? — пазнала яна аднаго з былых актыўных наведвальнікаў бібліятэкі. — Ну, расказвай, як жывеш. Чаму да нас не заходзіш?

— Ды ўсё неяк часу няма, — вінавата панурыўся Мікола, — праца, вучоба... Але хутка абавязкова зайду! — паабяцаў ён. — Я ж цяпер вучуся ва універсітэце, патрэбны будуць кнігі.

— Праўда?—узрадавалася Ірына, і вочы яе заблішчалі.— Вось бачыш, абыйшлося ўсё як найлепш. А то кінуўся ў паніку: «Усё загінула, прапала!» Памятаеш?..

— Памятаю, чаму ж не... — зноў адчуў сябе няёмка Мікола і, каб ухіліцца ад непрыемнай тэмы, нечакана выпаліў: — А мне вось аперацыю на воку зрабілі.

Ірына ўгледзелася ў радасны твар юнака. Дык вось якія радасці прывялі да яе Міколу.

ТРЫ ГАДЫ назад Мікола Маркін прыехаў у Мінск з цвёрдым намерам паступіць ва універсітэт. Але не прайшоў па конкурсу.

Гэта было такой нечаканасцю, такім цяжкім ударам па яго марах, самалюбству, што, здавалася, лепш праваліцца скрозь зямлю, чым паведаміць пра гэта бацькам. Бо яны ж так у яго верылі!..

І Мікола нічога не напісаў бацькам, не сказаў матчынай сястры — цётцы Дашы, у якой спыніўся. Навошта? Няхай думаюць, што ён паступіў! Кожную раніцу ён будзе ўставаць у сем гадзін, рабіць практыкаванні з гантэлямі, хуценька снедаць і, узяўшы з сабою папку для кніг, ісці з дому. У той час, як на вучобу — ні пазней, ні раней. А тым часам справа як-небудзь уладкуецца, быць таго не можа!

Але прыдумаць што-небудзь пэўнае ён не мог. Дадому пачаў вяртацца ўсё пазней і пазней, баючыся, што цётка Даша пачне распытваць. А раптам тая пра ўсё здагадалася і паведаміць бацьку?

І вось у адзін з такіх бязрадасных дзён Мікола выпадкова аказаўся ў парку імя Горкага, каля бібліятэкі-чытальні. Яркае электрычнае святло ў зале, мноства кветак на сталах і падаконніках, шамаценне газет і часопісаў, бялявая дзяўчына з сінімі вачыма ля кніжных шафаў... Ён рашуча пераступіў парог і папрасіў камплект «Техники молодежи». «Вось тут і буду бавіць час, — падумаў ён з палёгкаю. — Хоць нейкая карысць будзе...»

Ён стаў старанным наведвальнікам: прыходзіў задоўга да адкрыцця бібліятэкі і выходзіў пазней за ўсіх. На яго звярнулі ўвагу. Некалькі разоў Ірына падыходзіла да яго, прапаноўвала літаратуру па тэхніцы. Спрабавала завесці размову, але Мікола толькі хуценька браў прапанаваныя яму кнігі і рабіў выгляд, што вельмі заняты. Гэта яшчэ больш зацікавіла Ірыну: чаму ён такі нелюдзім. Чаму, калі пачынаеш гаварыць з ім, губляецца, хавае вочы і імкнецца хутчэй пазбавіцца ад надакучлівых роспытаў? І чаму так многа курыць, нібы ў яго на душы цяжар?.. А магчыма, і на самай справе непрыемнасці ў чалавека. Нельга праходзіць міма!..

Ірына не адступалася, усё шукала шчырай размовы з хлопцам. І Мікола не вытрымаў — расказаў пра ўсё.

— Што ж далей думаеш рабіць? — спытала Ірына.

— Калі б я ведаў... — нявесела адказаў хлопец.

— Глупства гаворыш, хлопча,— горача загаварыла Ірына. — Перш за ўсё ты павінен напісаць бацькам...

— І ва ўсім чыстасардэчна прызнацца? — насмешліва перабіў Маркін.— Ні за што! Маці не вытрымае такога ўдару.

— Я бачу, што ты раскіс. Вазьмі сябе ў рукі. У цябе ж яшчэ ўсё наперадзе!..

Яны вярталіся дадому па алеях спусцелага парку. Імжыў надакучлівы дробны дождж. Белыя плафоны ліхтароў сіратліва асвятлялі парадзелыя кроны таполяў і ліп. Але Мікола не заўважаў нічога. Гэтая дзяўчына з адкрытым, добрым сэрцам расхвалявала яго. Няўжо ён сапраўды такі няўдалы? Няпраўда! Ён яшчэ сябе пакажа! Вось толькі б... толькі б... Але што іменна — Мікола не ведаў.

— Па-другое, ты павінен пайсці працаваць, — працягвала Ірына.— Папрацуеш год-два, а там, глядзі, і ў вну паступіш.

— Няўжо я не думаў пра гэта? — зноў спахмурнеў Маркін.— Ды ўсюды чуў адно і тое ж: заводам патрэбны кваліфікаваныя кадры, а не такія вось недавукі...

— Вось што, Мікола, — строга сказала Ірына, — давай дамовімся: заўтра ж ты напішаш пісьмо бацькам, а я знайду табе работу. Добра?

— На самай справе дапаможаш? — загарэліся вочы Маркіна. — У цябе ёсць знаёмыя?

— Тысячы знаёмых, — адказала дзяўчына. — Усе мае чытачы. Я ім раскажу пра цябе, і яны дапамогуць. Дамовіліся?

Праз некалькі дзён Ірыне сапраўды ўдалося даведацца праз чытачоў пра вакантныя месцы ва ўстановах і на прадпрыемствах горада. Самае лепшае, на яе думку, было месца чарцёжніка на гадзіннікавым заводзе. Паведаміла Міколу, і той адразу ж згадзіўся.

І вось цяпер яны зноў сустрэліся. Мікола быў шчыра рады гэтай сустрэчы.

— Вялікае дзякуй табе, Ірына, за ўсё, што зрабіла для мяне.

— Калі ласка, — прамовіла Ірына. — А вось тое, што ты не заходзіш да нас — дрэнна.

— Але ж вас ужо ў парку чамусьці няма...

— Атрымалі новае памяшканне, — пацвердзіла дзяўчына. — Даўгабродская, два.

Распранаючыся ў прыхожай кватэры, Іра падумала: «Вось і скончыўся яшчэ адзін рабочы дзень... Добра было б цяпер чайку гарачага ды ў пасцель. — І зноў успомніла Маркіна: — Знайшоў хлопец месца ў жыцці!»

— Іра, а да цябе госці, — сустрэла яе на парозе маці.

— Госці? Якія?

Ірына зірнула цераз плячо маці і ўбачыла чатырох дзяўчат — студэнтак Мінскага бібліятэчнага

(Працяг на 4-й стар.)

БУДНІ АДНАГО РАЁНА

Чашнікі... Адзін з самых старажытных гарадоў Беларусі. У сівую мінуўшчыну ўваходзіць яго гісторыя. Ужо ў дванаццатым стагоддзі гэта быў буйны населены пункт. Але за многія вякі, што праплылі пад чорным ценем царскага двухгаловага арла, у жыцці гарадка мала што змянілася. Мяшчанскае мястэчка — вось чым былі Чашнікі да Кастрычніцкай рэвалюцыі. Дзве царквы, касцёл, некалькі яўрэйскіх малітоўных дамоў — гэта ўсё, чым мог ганарыцца горад. На ўвесь раён было 25 настаўнікаў, большасць з якіх самі ледзь-ледзь маглі чытаць і пісаць. Насельніцтва раёна абслугоўвалі тры фельчарскіх пункты.

Сёння ў раёне — 90 школ, у якіх працуе 472 настаўнікі! Амаль кожны настаўнік мае вышэйшую адукацыю. На тэрыторыі раёна — дзесяткі бальніц і ўрачэбных участкаў, 165 медыцынскіх работнікаў. У раённым цэнтры пабудаваны вялікі бальнічны гарадок. Галоўным урачом тут працуе выдатны знаўца сваёй справы, былы партызанскі хірург Кірыл Пятровіч Чэпік, якога Савецкі ўрад нядаўна ўзнагародзіў ордэнам Леніна.

У калгасах, саўгасах і сельсаветах раёна працуюць дзесяткі бібліятэк. Агульны кніжны фонд сельскіх бібліятэк складае больш ста тысяч экземпляраў кніг мастацкай, палітычнай і навуковай літаратуры! Гэтымі кнігамі карыстаюцца дзесяць тысяч чытачоў-калгаснікаў. І гэта ў раёне, дзе некалі, апрача біблії, цяжка было знайсці кнігу, дзе чытаць умелі пан, поп, настаўнік ды прыстаў!

У раённым цэнтры — новы Дом культуры. У ім працуюць шматлікія гурткі мастацкай самадзейнасці, ёсць кіназала і чытальная зала. Сельскія дамы культуры адкрыты ў калгасах. Яны аб'ядналі вакол сябе народныя таленты — самадзейных артыстаў, мастакоў, скульптараў, танцораў.

На зямлі Чашніччыны вырасла не мала здольных людзей, імёны якіх вядомы ўсёй рэспубліцы і нават за яе межамі. Тут нарадзіўся і вырас паэт Янка Журба, тут праявіў свае ваенныя здольнасці партызанскі генерал Дуброўскі (Дубаў). Адсюль, з вёскі Гара, пайшоў на сцэну Ленінградскага тэатра оперы і балета Станіслаў Нізавец, якога вы бачыце на нашым малюнку.

Сёння ў Чашніках могуць людзі і прыбрацца святочна, прыгожа. Да паслуг жыхароў раёна— двухпавярховы камбінат бытавога абслугоўвання, дзе ёсць атэлье мод па пашыву адзення і абутку. Вопытныя майстры-прафесіяналы шыюць плацці, касцюмы і абутак для калгаснікаў і рабочых раёна.

... Некалькі саматужных майстэрань было калісьці ў Чашніках. Сёння тысячы рабочых працуюць на папяровай фабрыцы «Чырвоная зорка». І працуюць выдатна. 11 брыгад змагаюцца за званне калектываў камуністычнай працы. Большая палавіна з іх ужо заваявала гэта ганаровае званне. Брыгады сетачнікаў, якія ўзначальваюць тт. Падрэз і Норка, выконваюць месячныя заданні на сто дваццаць працэнтаў. У дзень, калі адкрыецца XXII з'езд КПСС, друкарні краіны атрымаюць з рук рабочых «Чырвонай Зоркі» 300 тон звышпланавай паперы. Першыя сто пяцьдзесят тон фабрыка ўжо адгрузіла на дзяржаўныя склады.

Багаты ўмалот.

Тэхніка прыйшла на фермы.

Дом культуры ў Чашніках.

Артыст Станіслаў Нізавец у гасцях у бабулі.

БУДНІ АДНАГА РАЁНА

Набіраецца газета.

...Некалі, пры святле газоўкі, агрызкам алоўка, пісалі Андрэй Млявы і Пятро Анучын заметкі — рабілі сваю насценгазету. Цяпер у раёне ёсць друкаваны орган. На старонках раённай газеты калгаснікі, пры святле электрычных лямпачак, чытаюць заметкі і нарысы пра сваю працу, пра тое, чым жыве краіна, чым жыве свет.

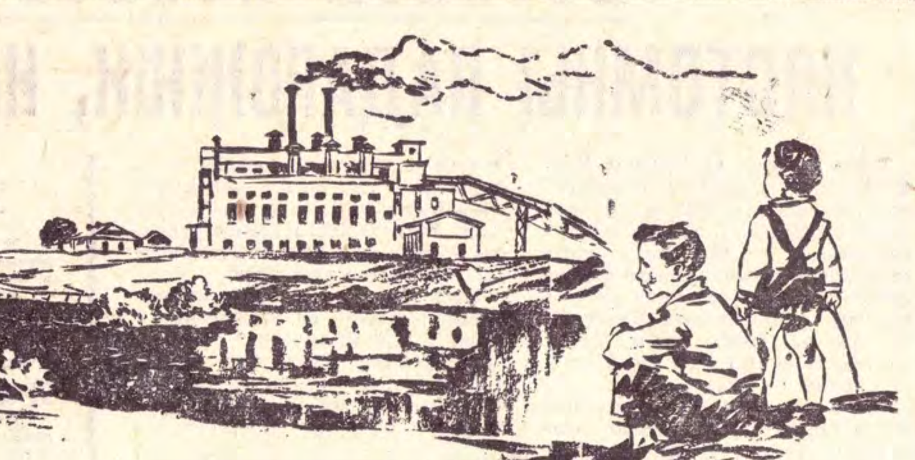
...Вось ён, сённяшні Чашніцкі раён, звычайны сярод звычайных савецкіх раёнаў! Вось яны чашніцкія людзі, радавыя ў шматмільённай калоне савецкіх людзей!

Мінаюць гады. Новыя і новыя пакаленні ўліваюцца ў гэтую калону. На змену старэйшым прыходзіць моладзь.

У швейным атэлье.

Тысячы і тысячы дзяцей вучацца ў школах. Яны авалодваюць ведамі, яны марацъ. Аб чым? Зірніце на гэтага хлапчука, які з такой зайздрасцю глядзіць услед рабочым, што спяшаюцца на фабрыку, да сваіх станкоў. Хіба цяжка здагадацца, аб чым ён марыць? Так. Ён чуў, чытаў пра працоўныя подзвігі сваіх братоў і хоча хутчэй стаць ля станкоў поруч з імі.

Зайздрасць.

А ў гэтага хлапчука, што задуменна сядзіць, абхапіўшы рукамі калені, мара іншая. Ён, напэўна, марыць аб космасе, аб далёкай планеце, на якую ён абавязкова паляціць.

Так, паляціць! Хлапчукі стануць героямі, іх мары здзейсняцца, бо пад іх нагамі такая зямля, на якой здзяйсняюцца ўсе, нават самыя смелыя, мары!

Малюнкі Барыса АРАКЧЭЕВА.
Тэкст Алеся ШАШКОВА.

Лёша—будучы касманаўт.

ПРЫЗВАННЕ—НЕСЦІ ЛЮДЗЯМ РАДАСЦЬ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

тэхнікума. Усе яны ў свой час праходзілі практыку ў яе бібліятэцы. І тая, што хаваецца за Лілю Жукоўскую— ў вязанай шапачцы — таксама. Здаецца, яе завуць Соня. Дзяўчына мала цікавілася работаю бібліятэкара. Вельмі часта Соня толькі рабіла выгляд, што працуе, а на самай справе ўважліва разглядала часопісы мод, чытала «Советский экран» і наогул лічыла, што практыка не для яе... Што ж прывяло яе цяпер сюды, ды яшчэ а дзесятай гадзіне вечара?

За ўсіх адказала Ліля:

— Ірына Уладзіміраўна, мы да вас з вялікай просьбай. Заўтра ў нас экзамены па бібліяграфіі, а ў галаве — каша, нічога не разумеем. Дапамажыце нам разабрацца...

Такога павароту Ірына не чакала.

— І ты не разумееш, Соня?— звярнулася яна да дзяўчыны.

Тая пачырванела, як мак, і яшчэ ніжэй апусціла галаву.

— Ды ты ж, дачушка, зусім хворая, — умяшалася ў размову маці Ірыны, — лепш, дзяўчаткі, прыйдзіце заўтра.

— Нічога, мама, — спыніла яе Ірына, — нельга адкладваць, трэба дапамагчы.

Дзяўчаты размясціліся ў маленькай цёплай кухні і ўсю ноч штудзіравалі курс бібліяграфіі...

Правалаў на экзамене не было.

УСЮ ГЭТУЮ гісторыю расказала мне ў далёкім гарадку Радунь загадчыца раённай бібліятэкі Ліля Жукоўская. Мне вельмі захацелася бліжэй пазнаёміцца з бібліятэкаркай Дагаевай, пра якую чуў столькі добрага.

І вось я ў бібліятэцы Ленінскага раёна горада Мінска.

На стале ў загадчыцы стос новых кніг, каталожныя карткі. Яркі сонечны прамень адбіваецца ў шклянцы з вадою, у якой стаіць галінка з прыгожай ружай.

Ірына Уладзіміраўна толькі што рабіла бібліяграфічнае апісанне кніг. Яе шэра-блакітныя, пільныя вочы здаюцца стомленымі, а тонкай работы акуляры ў пазалочанай аправе робяць яе з выгляду непадкупна строгай.

— Нарыс хочаце напісаць? — перапытвае яна і, прыкідваючы штосьці ў галаве, хмурыць бровы. — А ці варта? Не палічыце гэта за празмерную сціпласць, кажу зусім сур'ёзна. Лепш вы дапамажыце нам... Бачыце, бібліятэцы вельмі патрэбен гардэроб...

Прачытаўшы ў маіх вачах здзіўленне, яна растлумачыла:

— Вы не ўяўляеце, як цяжка працаваць зімою, калі няма гардэроба. Людзі прыходзяць у цёплых паліто, многа пенсіянераў, старых з задышкаю, а распрануцца няма дзе. Станіслаўскі гаварыў: «Тэатр пачынаецца з вешалкі». Думаецца, што і бібліятэка пачынаецца з таго ж. Такая ж культурная ўстанова.

Выдатная рыса савецкага чалавека — думаць перш за ўсё пра другіх — адчувалася ў кожным яе слове, у кожным учынку.

Ніхто не загадваў, напрыклад, Ірыне Уладзіміраўне пасылаць чытачам напярэдадні Новага года віншавальныя пісьмы. Зразумела, не ўсім, толькі найбольш актыўным чытачам, а таксама тым, каму больш няма ад каго чакаць віншаванняў. Але яна іх пасылае. Траціць уласныя грошы і пасылае. І людзі адказваюць ёй такой жа цеплынёй і любоўю.

Ніхто не загадваў работнікам бібліятэкі самім рабіць уборку памяшкання. Для гэтага і пасада прыбіральшчыцы ёсць. Але калі гаварыць шчыра, дык бюджэтных сродкаў ледзь хапае на аплату двух-трох наведванняў палацёраў. У астатніх выпадках увесь клопат аб чысціні і парадку бібліятэкары бяруць на сябе.

Мне давялося пазней убачыць, як Ірына Уладзіміраўна са сваімі памочніцамі — Зояй Макеенка, Тосяй Дудко, Раяй Пустаход, узяўшы ў рукі шчоткі, вельмі старанна націралі паркет воскам.

— Чаму б вам не пафарбаваць падлогу?

Але адказ быў нечаканы:

— А чытачоў вы спыталі? Чытачам падабаецца іменна такі паркет, — хіба можна не лічыцца з гэтым?

«Чытачам падабаецца». Гэтым сказана ўсё.

ІРЫНА УЛАДЗІМІРАЎНА не належыць да ліку тых плакатных гераінь, якія аб сваёй прафесіі марылі амаль з ясельнага ўзросту. Так, было ў яе захапленне літаратурай, была цікавасць да прафесіі, людзі якой маюць, як здавалася тады, неабмежаваную магчымасць чытаць самыя недаступныя кнігі. Але калі надышоў час выбіраць спецыяльнасць, паступіла ў бібліятэчны тэхнікум проста так, не задумваючыся, больш таму, што трэба ж было недзе вучыцца пасля заканчэння сямігодкі. Паступіла і... раскаялася: ад лекцый, якія там чыталіся, павявала такой нудой, што хоць уцякай на край свету! «Не хачу вучыцца ў гэтым тэхнікуме, — заявіла яна дома, — перайду ў іншы!»

Дзяўчына спалохалася, што ёй прыйдзецца толькі апісваць кнігі ды весці статыстычны ўлік... За сухім выкладаннем механікі выдачы і прыёму кніг Ірына не магла зразумець, наколькі яе праца неабходная і карысная народу.

Толькі знаёмства з работай Пухавіцкай раённай бібліятэкі, дзе яна праходзіла практыку, затым двухмесячнае загадванне чытальнай залай у бібліятэцы імя Ул. Маякоўскага, дзе працавала выдатны педагог і адданая працаўніца Антаніна Дзмітрыеўна Пазнякова, паступова развеялі памылковыя думкі студэнткі. На самастойную работу — загадчыцай масавай бібліятэкі Ленінскага раёна Ірына прыйшла ўжо сталым работнікам культуры, з глыбокім перакананнем, што тут, на бібліятэчным полі дзейнасці, яе сапраўднае прызванне.

Мінула некалькі год. Ірына Уладзіміраўна скончыла інстытут. Яе ўзнагародзілі Ганаровай граматай Міністэрства культуры СССР і ЦК прафсаюза работнікаў культуры. Бібліятэцы, якою яна загадвае, прысвоена званне «Лепшая гарадская бібліятэка рэспублікі». Да яе самой цяпер едуць вучыцца працаваць. Але пра сваіх настаўнікаў — Антаніну Дзмітрыеўну Пазнякову і загадчыцу Пухавіцкай раённай бібліятэкі Станіславу Чыбісаву Ірына ўспамінае заўсёды з пачуццём асаблівай павагі і падзякі. «Калі б не яны...» —кожную хвіліну чуваць у яе расказе пра сябе.

Асабліва клапоціцца Ірына Уладзіміраўна пра моладзь.

На абанеменце мне паказалі 300 чытацкіх фармуляраў, учарашніх рабочых, сённяшніх студэнтаў вышэйшых і сярэдніх навучальных устаноў. Бібліятэка мае права ганарыцца гэтай лічбай. Пераважная большасць гэтых чытачоў першыя навыкі самастойнай працы над кнігай атрымала ў бібліятэцы. Жаданне вучыцца далей з'явілася ў іх не без уплыву Ірыны Уладзіміраўны і іншых работнікаў бібліятэкі. Ды і самі бібліятэкаркі — Тося Дудко і Зоя Макеенка, якія не маюць вышэйшай спецыяльнай адукацыі, па намаганню Ірыны Уладзіміраўны вучацца цяпер у завочных інстытутах.

Заўсёды ў пошуках новага, поўная самых нечаканых і разнастайных задум, Ірына Уладзіміраўна і сваіх падначаленых навучыла таксама ўдумліва і сур'ёзна ставіцца да справы, памятаць пра сваё прызванне — несці людзям радасць.

Часам бывае цяжка. Але прапануйце Зоі Макеенка, Раісе Пустаход або Тосі Дудко... не, не другую работу, а такую ж, але толькі ў другім месцы — і вы пашкадуеце, што пачалі гэтую размову.

Тут працуе дружны калектыў савецкіх людзей, у якіх і мэты, і думкі, і погляды на жыццё аднолькавыя.

Пад канец нашай размовы з Ірынай Уладзіміраўнай падышла загадчыца абанемента Тося Дудко.

— Паглядзіце, калі ласка, ці добра зроблены гэты плакат? — разгарнула яна вялікі ліст паперы, на якім маляўнічымі літарамі было выведзена: «Маральны кодэкс будаўніка камунізма. З праекта Праграмы КПСС».

Ірына Уладзіміраўна вельмі патрабавальна агледзела плакат і толькі пасля гэтага сказала, што ён добры.

— А нарыс пісаць не спяшайцеся, — сказала мне Ірына Уладзіміраўна на развітанне.

— Чаму? Паказчыкі будуць іншыя?

— Пасля з'яўлення гэтага гістарычнага дакумента, — паказала яна на вялікі стэнд з тэкстам праекта Праграмы КПСС, — працаваць трэба яшчэ лепш.

БУДУЧЫНЯ нястрымна ўваходзіць у нашу сучаснасць, сцвярджае новы быт, новую мараль, новыя ўзаемаадносіны. Будучыня прымушае людзей занава пераасэнсаваць сваё жыццё, глядзець на яго з пазіцый светлага заўтра. І калі я думаю пра бібліятэку Ленінскага раёна горада Мінска, пра яе выдатны дружны калектыў, я ўспамінаю той плакат, што паказвала Тося Дудко—«Маральны кодэкс будаўніка камунізма». Многія савецкія людзі, у ліку іх і Ірына Уладзіміраўна Дагаева, ужо жывуць па гэтым кодэксе.

Цімох ЗВОНАЎ.

РАЗВІТАЛЬНЫЯ КАНЦЭРТЫ

Закончыліся гастролі маскоўскага цыганскага тэатра «Рамэн». Спектаклі гасцей карысталіся нязменным поспехам у мінскіх гледачоў. Перад ад'ездам у Маскву тэатр наладзіў у памяшканні Мінскага цырка тры апошнія тэатралізаваныя выступленні «Сёння ў нас канцэрт» (аўтары І. Ром-Лебедзеў, В. Любінскі, рэжысёры П. Саратаўскі і С. Баркан).

У трох аддзяленнях цікавай і разнастайнай праграмы вялікая група артыстаў тэатра паказала табарныя песні і танцы, народныя цыганскія танцы і рамансы, сцэнічную кампазіцыю па паэме А. С. Пушкіна «Цыганы». Цёпла было сустрэта выступленне папулярнай выканаўцы цыганскіх народных песень і танцаў, заслужанай артысткі РСФСР Лялі Чорнай.

У антрактах канцэрта адбыліся сяброўскія сустрэчы калектыву тэатра з гледачамі. Цыганскія артысты расказалі мінчанам аб гісторыі тэатра, падзяліліся сваімі творчымі планамі.

Калектыву тэатра былі ўручаны адрас ад Мінскага ГК КПБ і гарвыканкома і Ганаровая грамата Міністэрства культуры БССР і БРК прафсаюза работнікаў культуры.

З гісторыі беларускай культуры

НАВУКОВЫЯ ПРАЦЫ Зм. БЯДУЛІ

Змітрок Бядуля — адзін з выдатных беларускіх пісьменнікаў, паэт, празаік, драматург і крытык. Нядаўна ў фондах Дзяржаўнага архіва Кастрычніцкай рэвалюцыі і сацыялістычнага будаўніцтва БССР былі знойдзены новыя дакументы. Яны сведчаць, што Бядуля займаўся навуковай працай у галіне этнаграфіі, фальклору, гісторыі мастацтва, у прыватнасці, гісторыі тэатра. Бядуля не абмяжоўваўся пісьмовымі крыніцамі, а і сам непасрэдна займаўся збіраннем і вывучэннем фальклорнага і этнаграфічнага матэрыялу. У адным з ранніх сваіх артыкулаў «Народная імправізацыя» ён пісаў: «Тыя тамы і зборнікі беларускай народнай творчасці, якія напісаны рознымі этнографамі і вучонымі за апошні час, не маюць у сабе і сотай часткі таго, што ходзіць у вуснах народа».

Перад намі дакумент ад 12 ліпеня 1922 г. за № 4719. Гэта пасведчанне, выдадзенае Народным камісарыятам асветы БССР. У ім сказана: «Выдадзена гэта старшыні гуманітарнай секцыі і члену секцыі па збору матэрыялаў народнай творчасці Інстытута беларускай культуры Наркамасветы Беларусі т. Плаўніку С. Е. у тым, што ён камандзіруецца Наркаматам асветы ў Крайскую воласць Барысаўскага павету для збірання ў вёсках этнаграфічнага матэрыялу, які адносіцца да беларускай народнай творчасці, як: запісванне песень, казак і г. д.».

У 1922 г. у газеце «Савецкая Беларусь» адзін за другім з'яўляюцца артыкулы Зм. Бядулі «Рэлігія і беларускае сялянства паводле народнай творчасці», «Паншчына ў народных песнях і казках», «Класавыя матывы ў беларускай народнай творчасці». У 1924 г. была выдадзена кніга «Вера, паншчына і воля ў беларускіх народных песнях і казках», у якую ўвайшлі гэтыя артыкулы. Гэтая праца цікавая як з этнаграфічнага боку, так і з пункту гледжання антырэлігійнай прапаганды.

Акрамя гэтай кнігі, у Бядулі ёсць яшчэ рад самастойных этнаграфічных прац: «Беларуская народная мелодыя» (часопіс «Вольны сцяг», 1921 г., № 6), «Як забаўляюцца дзеці ў беларускіх вёсках» (часопіс «Зоркі», 1921 г., № 5). Вялікую цікавасць для гісторыкаў-мастацтвазнаўцаў маюць артыкулы пісьменніка — «Беларуская інструментальная музыка», «Беларускія нацыянальныя танцы», «Беларускі тэатр», «Батлейка» і іншыя, апублікаваныя ў часопісах у 1922 г.

Змітрок Бядуля ведаў гісторыю беларускага тэатра. У Інстытуце беларускай культуры ён працаваў у тэатральнай падсекцыі, дзе вывучаў пытанні арганізацыі тэатральнай справы ў Беларусі, а таксама ўваходзіў у склад гісторыка-музейнай камісіі, якая збірала матэрыялы па гісторыі беларускага тэатра. Дакументы сведчаць аб клопатах і ўважлівасці, з якімі Бядуля займаўся пытаннямі развіцця беларускага тэатра. Захавалася дакладная запіска на імя загадчыка аддзела мастацтва Наркамасветы БССР. У ёй Бядуля і іншыя работнікі мастацтва пісалі ў красавіку 1921 г., што «...беларускія п'есы вымушаны ставіцца чуць ні пры голай сцэне, што траціць іх мастацкую вартасць і псуе эстэтычнае ўражанне ў публіцы. Так, напрыклад, у пастаноўцы прэм'еры «Раскіданае гняздо» Я. Купалы сцэна праз усе чатыры дзеі, адбываючыся ў розныя часы года, была дэкарыравана адной і той-жа дэкарацыяй, да таго яшчэ старой і аблезлай. А ў першай дзеі дэкарацыя не выказвала раскіданай хаты». Другі дакумент гаворыць аб тым, што ў жніўні 1921 г. Бядуля ўваходзіў у склад камісіі па прагляду музычных нумароў першай музычнай пастаноўкі беларускага тэатра «На купалле». У трэцім дакуменце гаворыцца, што Бядуля ў лістападзе 1921 г. быў запрошаны чытаць лекцыі па гісторыі беларускага тэатра ў оперна-драматычнай студыі Белдзяржтэатра.

Бядуля быў глыбокім знаўцам народнага мастацтва і творчасці. Гэта дапамагала яму ў пісьменніцкай працы. Амаль ва ўсіх сваіх творах ён выкарыстоўвае фальклорны матэрыял, а некаторыя з іх («Ярыла», «Мурашка-Палашка» і інш.) цалкам пабудаваны на народнай творчасці.

У 1925 г. Беларускае дзяржаўнае выдавецтва выпусціла зборнік артыкулаў «Заходняя Беларусь». У ім ёсць вялікі артыкул Зм. Бядулі «Партызанскі рух у Заходняй Беларусі», дзе аўтар падае гісторыю арганізацыі і развіцця партызанскага руху ў 1921 — 1924 гг., прыводзіць шматлікія факты з барацьбы працоўных акупіраванай тэрыторыі Беларусі супраць польскіх паноў.

З архіўных матэрыялаў вядома, што пісьменнік працаваў над складаннем яўрэйска-беларускага і беларуска-яўрэйскага слоўнікаў.

Усе гэтыя факты сведчаць аб тым, што нашым гісторыкам, асабліва мастацтвазнаўцам і этнографам, варта звярнуць увагу на вывучэнне этнаграфічных і іншых работ Бядулі, раскіданых па шматлікіх часопісах і зборніках.

М. КАМІНСКІ.

Усевалад Краўчанка

Заўчасная трагічная смерць абарвала жыццё таленавітага беларускага пісьменніка Усевалада Ігнатавіча Краўчанкі.

Усевалад Краўчанка нарадзіўся ў 1915 годзе, у сям'і настаўніка, у вёсцы Каплічы, на Палессі. Вясковы актывіст, студэнт рабфака, ён становіцца селькорам, а затым на доўгія гады звязвае сваё жыццё з работай у бальшавіцкім друку. Да самай Вялікай Айчыннай вайны Усевалад Краўчанка працуе ў рэдакцыях газет «Калгаснік Мазыршчыны» і «Бальшавік Палесся», адначасова вучыцца завочна ў Беларускім дзяржаўным універсітэце.

Першыя літаратурна-мастацкія творы Усевалада Краўчанкі былі заўважаны і падтрыманы выдатным майстрам беларускай прозы К. Чорным. З 1933 года, калі ў часопісу «Чырвоная Беларусь» было надрукавана апавяданне Ус. Краўчанкі «Панас Карасік», яго творы сістэматычна друкуюцца ў перыядычным беларускім друку, выходзяць асобнымі кнігамі.

Больш буйным даваенным творам пісьменніка з'явілася прыгодніцкая аповесць «Таямніца аднае вышкі», выдадзеная ў 1935 годзе. Да вайны выйшлі з друку яшчэ дзве яго кнігі — зборнік апавяданняў «На крутым павароце» і «Калгасныя навелы». Творы ваенных год сабраны ў кнізе «Зямля гудзе».

У 1946 годзе выходзіць з друку аповесць Ус. Краўчанкі «Станаўленне», прысвечаная аднаўленню калгаснай гаспадаркі, а ў 1947 годзе — аповесць «Рыгор Шыбай» аб гераічных справах беларускіх партызан у гады Айчыннай вайны.

У пасляваенныя гады Усевалад Краўчанка выдае некалькі зборнікаў апавяданняў і навел: «Дзве сяброўкі», «У імя Радзімы», «Падарунак», «Жыта красуе», «Вясна на Палессі», «Крыгаход», «Зорка Венера».

Сярод юных чытачоў асаблівай папулярнасцю карыстаецца апошняя аповесць пісьменніка «Злачынства ля Зялёнай тоні» — твор аб ахове роднай прыроды.

Творы Усевалада Краўчанкі друкаваліся ва ўсіх беларускіх выданнях і перакладаліся на мовы многіх братніх народаў. У Маскве на рускай мове была выдадзена яго кніга выбраных апавяданняў «Не поле перайсці», а ў Архангельску — аповесць «Рыгор Такуеў».

Працуючы адказным рэдактарам часопіса для дзяцей «Бярозка», Усевалад Краўчанка шмат увагі аддаваў развіццю дзіцячай літаратуры. Ён прымаў актыўны ўдзел у творчым жыцці пісьменніцкай арганізацыі.

Лепшае з напісанага пісьменнікам Усеваладам Ігнатавічам Краўчанкам надоўга застанецца ў памяці чытачоў.

П. Броўка, Я. Брыль, В. Вітка, Я. Васілёнак, М. Гамолка, П. Глебка, І. Гурскі, І. Грамовіч, Г. Жабіцкі, А. Зінін, П. Кавалёў, М. Калачынскі, А. Куляшоў, Л. Крукаў, К. Крапіва, М. Лынькоў, А. Мазурава, Л. Максімаў, А. Маркевіч, П. Панчанка, П. Пестрак, Н. Пашкевіч, А. Рокаш, В. Смірноў, М. Танк, М. Ткачоў, І. Шамякін, Я. Шарахоўскі.

Праўленне Саюза пісьменнікаў БССР з вялікім жалем паведамляе аб заўчаснай трагічнай смерці беларускага пісьменніка, адказнага рэдактара дзіцячага часопіса «Бярозка» Краўчанкі Усевалада Ігнатавіча і выказвае глыбокае спачуванне яго сям'і, родным і блізкім.

Калектыў рэдакцыі часопіса «Бярозка» з глыбокім жалем паведамляе аб заўчаснай трагічнай смерці адказнага рэдактара часопіса Усевалада Ігнатавіча Краўчанкі і выказвае спачуванне сям'і яго і блізкім.

ІХ НОРАВЫ, ІХ МАРАЛЬ

Факты з зарубежных газет і часопісаў

ЗЛАЧЫНЦАЎ НЕ ЗАТРЫМАЛІ

Трое п'яных амерыканскіх ваеннаслужачых у горадзе Нансі, праязджаючы на джыпе па бязлюднай вуліцы, заўважылі негрыцянскага студэнта. Амерыканцы вылезлі з машыны і пачалі біць яго. Калі на крыкі негра прыбеглі прахожыя, амерыканцы спакойна селі ў машыну і паехалі. Негрыцянскі студэнт М. Армара дастаўлены ў бальніцу ў цяжкім стане. Французская паліцыя і амерыканская ваенная паліцыя паведамілі, што злачынцаў затрымаць не ўдалося.

«Юманітэ».

БЮРО ХАТНІХ ПАСЛУГ

Лонданскі акцёр Прайс нядаўна арганізаваў бюро хатніх паслуг. Па тэлефонным званку бюро высылае чалавека для мыцця падлогі, прыбірання пакояў і таму падобных паслуг. Усе работы выконваюць акцёры, якія не маюць пастаяннага заробку або апынуліся без работы.

«Морген».

БІЗНЕС БУДУЧЫХ КАСМАНАЎТАЎ

Сямёра амерыканскіх пілотаў, якія рыхтуюцца да палётаў у космас, заключылі паміж сабою дагавор аб тым, што ўсе звесткі пра сваё будучае жыццё і свае палёты яны будуць прадаваць газетам і часопісам толькі з агульнай згоды, а атрыманыя ганарары дзяліць пароўну.

«Морген».

КУ-КЛУКС-КЛАН ШАЛЕЕ

Больш 150 палаючых крыжоў было ўстаноўлена ў апошні час у розных гарадах штатаў Джорджыя, Алабама, Фларыда і Паўднёвая Караліна. Такія крыжы па звычаях Ку-клукс-клана ўстанаўліваюцца перад домам, на які намечаны напад, каб напалохаць будучую ахвяру. У горадзе Гасдзен (штат Алабама) ку-клукс-кланаўцы, спаліўшы крыж перад сінагогай, кінулі бомбу туды ў акно і стралялі ў людзей, калі тыя пачалі ўцякаць. Некалькі чалавек было сур'ёзна паранена.

«Уоркер».

У ПЯТАЙ СТАДЫІ

Мастак-сюррэаліст Сальвадор Далі, вядомы сваімі вялізнымі карцінамі, напісанымі метадам пырскання фарбы на палатно з наступнай апрацоўкай мятлой або іншым падручным інструментам, заявіў на прэс-канферэнцыі ў Парыжы, што цяпер ён уступае «у пятую стадыю сваёй творчасці—у істэрычную стадыю».

«Морген».

ЗАБАРОНЕНЫЯ МЕЛОДЫІ

Па новаму закону, прынятым французскім урадам аб абавязковай цэнзуры для ўсіх эстрадных нумароў, накладзена забарона на песеньку вядомага эстраднага выканаўцы Азвенура «Ты адабрала маё сэрца». Падставай для забароны з'явіўся той факт, што, на думку цэнзурных чыноўнікаў, яе мелодыя крыху нагадвае алжырскія песенькі, вельмі папулярныя сярод байцоў вызваленчай арміі.

«Морген».

У ПОШУКАХ МЕТАДАЎ ЗАБОЙСТВА

Японская паліцыя забараніла паказ па тэлебачанню сцэн забойства з дапамогаю нажа і пісталета, каб юныя тэлегледачы не вучыліся карыстацца гэтай зброяй. Газавыя кампаніі дамагліся забароны паказу па тэлебачанню забойстваў і самазабойстваў з дапамогаю газу, таму што гэта адбівае ад іх новых кліентаў. Сцэнарысты, якія забяспечваюць японскае тэлебачанне крымінальнымі гісторыямі (штодзённа па ўсіх праграмах даецца не менш пяці такіх фільмаў), старанна шукаюць новых спосабаў забойства, таму што адны атручванні не цікавяць ужо гледачоў.

«Фольксштыме».

ДЗЕЦІ НА ЭКСПАРТ

У Пфальцы на амерыканскай ваеннай базе «Літл Амерыка» (Малая Амерыка) з маўклівай згоды мясцовых улад ідзе гандаль дзецьмі. За 300—400 нямецкіх марак бяздзетныя сем'і амерыканскіх ваеннаслужачых купляюць незаконнанароджаных дзяцей у нямецкіх дзяўчат, якія працуюць на ваеннай базе. Улады без перашкоды выдаюць візы на вываз гэтых дзяцей у Злучаныя Штаты.

«Гамбург бiльдцэйтунг».

МОДЫ І ШПІЯНАЖ

У Галандыі адбылася канферэнцыя юрыстаў, якія служаць у фірмах гатовага адзення еўрапейскіх краін. Юрысты патрабавалі ўвесці законы, якія абаранялі б еўрапейскія фірмы ад шпіянажу іх амерыканскіх калег. На працягу апошніх год амерыканскія фірмы гатовага адзення пасылаюць спецыяльных агентаў у Еўропу, каб тайна даведацца, якія новыя мадэлі рыхтуюцца для наступнага сезона, і закідваюць сусветны рынак новымі еўрапейскімі мадэлямі адзення раней, чым гэтыя мадэлі з'яўляюцца ў Еўропе.

«Фольксштыме».

У НОВЫМ СЕЗОНЕ

2 верасня спектаклем па раману Э. Войніч «Авадзень» адкрыў свой сёмы тэатральны сезон Беларускі рэспубліканскі тэатр юнага гледача. У рэпертуары сёлетняга сезона—14 спектакляў, з іх 8 для школьнікаў.

Калектыў тэатра рыхтуецца да знамянальнай падзеі ў жыцці нашага народа—XXII з'езда КПСС. Будзе выпушчаны новы спектакль па п'есе беларускага драматурга Івана Козела—«Канчане—суседзі мае» (пастаноўшчык—галоўны рэжысёр тэатра Л. Мазалеўская). Для школьнікаў тэатр рыхтуе спектакль «Чырвоныя чарцяняты».

К. КІТАЕВІЧ.

Галоўны рэдактар Нічыпар ПАШКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), Пятро ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОЎ, Янка ШАРАХОЎСКІ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР, Минск.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі—3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара—3-25-25, аддзела літаратуры—3-22-04, аддзела мастацтва—3-24-62, аддзела культуры—3-20-54, выдавецтва—3-19-52, бухгалтэрыі—3-11-03.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень: у аўторак і пятніцу.

АТ 00347

Друкарня імя Сталіна